

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1962 | ΑΡΙΘ. 22

ΕΝΑ ΕΥΛΑΒΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜ Ο Γ' ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ 50 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ Η ΦΩΤΕΙΝΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ ΤΟΥ ΩΣ ΙΕΡΑΡΧΟΥ ΚΑΙ ΕΘΝΑΡΧΟΥ

Καλοκαίρι. Κάθε καλοκαίρι για πολλά χρόνια, καθώς παι-
διά σχεδόν ακόμη αγναντεύαμε από ένα ύψωματάκι της Πύλης
τὸν Βόσπορο τὴν ὥρα πού ἀρχίζε νὰ βασιλεύῃ ὁ ἥλιος καὶ νὰ
ἀπλώνωνται οἱ τελευταῖες

φωταύγειές του σὰν μιὰ τε-
ράστια πυρκαϊὰ ἐπάνω στὰ
παράθυρα τῶν σπιτιῶν τῆς
Ἀσιατικῆς ἀκτῆς, διεκρίναμε
πάντοτε ἀνάμεσα ἀπὸ ἄλλα
πλευόμενα καΐκια, βάρκες καὶ
τρεχαντηράκια καὶ ἓνα με-
γάλο τετράκωπο καΐκι μὲ βε-
λούδινα καθίσματα. Στὸ ἀντί-
κρυσμὰ του δοκιμάσαμε μιὰ
συγκίνησι καὶ τὰ χεῖλια μας
ἐπιθύριζαν μὲ σεβασμό:

— Ὁ Πατριάρχης!

Καὶ ἦταν πράγματι ὁ Οἰ-
κουμενικὸς Πατριάρχης, πού
σ' ὄλους τοὺς μῆνας τοῦ κα-
λοκαιριοῦ ἄφινε τὸ βράδυ τὸ
Φανάρι καὶ διέσχιζε τὸν Βό-
σπορο μὲ τὸ ιδιόκτητο καΐκι
του μὲ κατεύθυνσι πρὸς τὸ

Βαφιοχώριο, τὸ Μπογιατζίκιοι, πού ἦταν οἱ γενέτειρά του καὶ
πού ἐσώζετο ἀκόμη τὸ πατρικὸ του σπιτί. Γιὰ ἀρκετὴ ὥρα στὰ
μάτια μας καθὼς παρακολουθοῦσαμε τὸ καΐκι πού διέσχιζε

τὰ νερά τοῦ Βοσπόρου διεγράφετο ἡ μορφή τοῦ Πατριάρχου πού ἐτραγουδούσαμε τὸν ὕμνο του παιδιὰ ἀκόμη στὸ σχολεῖο.

Ἡ μεγαλειότερη φυσιογνωμία τῆς Ἱεραρχίας καὶ ὁ πλέον ἐπιφανὴς Πατριάρχης τοῦ τελευταίου αἰῶνος. Ὁ Πατριάρχης Ἰωακεῖμ ὁ Γ'. Καὶ τώρα πού ἐδῶ καὶ λίγες μέρες συμπληρώθηκαν τὰ πενήντα χρόνια ἀπὸ τοῦ θανάτου του ὀλοκληρώνουμε στὴν σκέψι μας τὴν μορφήν καὶ τὴν φωτεινὴν σταδιοδρομίαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τελοῦμεν ἀπὸ τὴν στήλη αὐτὴ ἕνα εὐλαβικὸ μνημόσυνο Αὐτοῦ. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῶν τελευταίων ἑκατὸν περίπου χρόνων δὲν ἀναφέρει Πατριάρχη μὲ τόσῃν διπλωματικότητι, τόσῃν δραστηριότητι καὶ μὲ τόσα ἐξαιρετικὰ προσόντα. Πατριάρχης ἐπὶ δύο περιόδους ἀφῆκεν ἐποχὴν ὡς ἐκδήλωσις ἀρχηγοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθνάρχου. Ἡ πρώτη πατριαρχεῖα του ἀπὸ τὸ 1878 μέχρι τοῦ 1884 καὶ ἡ δευτέρα ἀπὸ τὸ 1901 μέχρι τὸν θάνατόν του — στίς 25 Νοεμβρίου 1912 — συνέπεσαν μὲ μεγάλα ἐθνικὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ὁ Πατριάρχης Ἰωακεῖμ ὁ Γ' τὰ ἀντιμετώπισε κατὰ τὸν πλέον ἀξιοθαύμαστον τρόπον. Ἦταν ὁ διπλὸς ἀρχηγός, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἀλυτρώτου Ἑθνους. Ἐνέπνεε τὸν σεβασμὸν ὡς πρωθιεράρχης τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην ὡς ἐθνάρχης τοῦ κατατρεγμένου ἀλυτρώτου γένους.

Ἡ μόρφωσις του ἦταν περιορισμένη. Δὲν ὑπῆρξε θεολόγος διαπρεπής, ἀλλ' ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ μεγάλη του κρίσις ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τὸν ἀνεδείκνυαν ἱεράρχην ἄξιον τῶν περιστάσεων. Ἐκλεγεῖς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τὸ 1874 ἀπὸ μητροπολίτης Θεσσαλονίκης ἐξέψωσε τὸ Πατριαρχεῖον ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. Ἡ Μεγάλῃ Σχολῇ τοῦ Φαναριοῦ, τὸ Ἰωακείμειον Παρθεναγωγεῖο, τὸ γηροκομεῖο τῶν κληρικῶν στὴν νῆσον Πρώτην, ἡ Κεντρικὴ Ἱερατικὴ Σχολὴ ὑπῆρξαν ἀπὸ τὰ ἐσωτερικὰ ἔργα τοῦ Ἰωακεῖμ τοῦ Γ'. Ὁ ἴδιος ἐχειραφῆτησε τὰς ἐκκλησιαστικὰς μητροπόλεις Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἄρτας καὶ τὰς Ὁρθοδόξους ἐκκλησίας τῆς Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης. Ἄλλ' ἢ διπλωματικὴ του δρᾶσις κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τῆς πρώτης πατριαρχείας του ὑπῆρξεν ἀξιοθαύμαστος. Ἀντιμετώπισε τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν εἰς τὸ ζήτημα τῆς περιφρουρήσεως τῶν προνομίων τοῦ γένους καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ ἀντιταχθῇ καὶ πρὸς ὀρισμένας ἀπόψεις τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ συγκεκριμένως τοῦ Χαριλάου Τρικούπη. Ἡ διάστασις μεταξὺ τῶν «δύο μεγάλων», τοῦ πρωθυπουργοῦ τοῦ ἐλευθέρου ἑλληνικοῦ κράτους καὶ τοῦ ἐθνάρχου τοῦ ἀλυτρώτου γένους, κατέληξε εἰς τὸν ἐξαναγκασμὸν τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεῖμ

τοῦ Γ' νὰ ὑποβάλῃ τὴν παραίτησή του καὶ κατόπιν πενταετοῦς παραμονῆς του ὡς ἀσκητοῦ εἰς τὴν βασιλίδα νὰ μεταβῇ τὸ 1889 εἰς Ἅγιον Ὅρος.

*

Ἄλλ' ἂν οἱ πολιτικὲς συνθήκες καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ ἔθνους ἐπέβαλαν τὴν παραίτησιν τοῦ Ἰωακείμ Γ' κατόπιν ἑξαετοῦς πατριαρχείας, τὸ πέρασμά Του ὅμως ἀπὸ τὸν Φανάρι ὡς Θρησκευτικοῦ ἀρχηγοῦ καὶ ὡς ἐθνάρχου ἄφησε μίαν ἐποχὴ μὲ ἀμείωτον τὴν φωτεινὴν ἀκτινοβολίαν του. Τὸν διεδέχθησαν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Χρυσοστόμου πολλοὶ Πατριάρχαι ὅπως Ἰωακείμ ὁ Δ', Διονύσιος ὁ Ε', Νεόφυτος ὁ Γ', Ἀνθίμος ὁ ΣΤ' καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Ε'. Κανεὶς ὅμως ἐξ' αὐτῶν δὲν κατάρθωσε νὰ προσεγγίσῃ κἄν τὴν δραστηριότητα καὶ πολιτικότητα τοῦ ἐρημίτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους μεγάλου Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ'. Ἡ ἀνάμνησίς του ὅλο καὶ ἐγένετο ζωηροτέρα καὶ ὅταν μιὰ λαϊκὴ ἀποδοκιμασία ἀνέτρεψε τοῦ θρόνου τὸ βράδυ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς τοῦ 1901 τὸν Πατριάρχην Κωνσταντῖνον τὸν Ε' τὸν ἀπὸ Ἐφέσου, εἰς τὴν σκέψιν καὶ τὰ χεῖλη ὄλων ἐκυριάρχησεν ἡ μορφή καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ'. Καὶ τὴν 25 Μαΐου τοῦ 1901 δι' ἀποφάσεως τῶν Δύο Σωμάτων τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Κοινοτικῆς Συνελεύσεως καὶ τῶν ἀντιπροσώπων ὄλων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ἐξελέγετο Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διὰ δευτέραν φοράν. Ἐσείσθηκε ἀπὸ ζητωκραυγῆς ὁ πατριαρχικὸς ναὸς ὅπου ἐγένετο ἡ ἐκλογή καὶ ἀλάλαξε ἔξω τοῦ ναοῦ τὸ πλῆθος ἀναμένοντας τὸ ἀποτέλεσμα. Καὶ ὅταν ἀκούσθηκε τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωακείμ τοῦ Γ' ἐδημιουργήθη πανδαιμόνιο μεταξὺ τοῦ πλήθους. Σκηνὲς συγκινητικῆς καὶ πρωτοφανεῖς ἐξετυλίχθησαν μετὰ τὸ πέρασ τῆς διαλογῆς εἰς τὸν ναόν. Ὁ λαὸς ἐσήκωσε στὰ χεῖρα του τὸν Τοποτηρητὴν μητροπολίτην τῆς Προύσης Ναθαναὴλ καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς συνοδικοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὠδήγησε θριαμβευτικὰ στὶς πατριαρχικὰ αἶθουσες. Μικροί, ἀνήλικες μαθητὲς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἡμεῖς διατηροῦμε ἀλησμόνητην στή μνήμη μας τὴν ἀτμόσφαιρα ἐκείνη τῶν συγκινήσεων καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ἀμέσως ἀναρτήθηκαν στὰ πατριαρχικὰ δώματα εἰκόνες τοῦ πρωθιεράρχου καὶ πολλὰ καταστήματα τοῦ Πέραν καὶ τοῦ Γαλατᾶ διακοσμήθηκαν μὲ δάφνες καὶ κλωνάρια μερσίνης. Οὐδέποτε στὴν νεώτερη Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἐξεδηλώθη τόσο ὁμόφωνα ἢ χαρὰ καὶ ὁ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ λαοῦ ὅσο τὴν 25 Μαΐου τοῦ 1901 ἡμέρα πού θά παραμείνῃ ἱστορικὴ. Ἡ ἐκλογή τοῦ Πατριάρχου ἔτυχε ἀμέσως σχεδὸν τῆς ἐπικυρώσεως

τοῦ Σουλτάνου. Ὁ νεοεκλεγείς Πατριάρχης, πληροφορηθεὶς με πολλὴν συγκίνησιν τὴν ἐκλογὴν του, ἀπεφάσισε ν' ἀναχωρήσῃ τὸ ταχύτερον διὰ Κωνσταντινούπολιν με τὸ ἀτμόπλοιο «Δάφνη» τοῦ θὰ περνοῦσε σὲ δύο—τρεῖς μέρες ἀπὸ τὴς Καρυές. Τὰ δυὸ Σώματα ὁμως ἀπεφάσισαν νὰ ἀποστείλουν πρὸς ἐπαναφορὰν Του ἰδιαίτερον ἀτμόπλοιον καὶ πολυμελῆ ἐπιτροπὴν διὰ νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὸν Πατριάρχην τὴν ἀνοδοῦ Του εἰς τὸν θρόνον. Ἔτσι καὶ ἔγινε. Ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ Γ' ἔφθασε ἐν μέσῳ θριαμβευτικῶν ἐκδηλώσεων στὴν Πόλιν καὶ κατηθύνθη εἰς τὸ πατρικὸ του σπίτι στὸ Μπογιατζίκιοι τοῦ Βοσπόρου καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ φθάσῃ τὸ μήνυμα κατὰ τὸ ὅποιον ὁ Σουλτάνος θὰ ἐδέχετο τὸν Πατριάρχην εἰς τὰ ἀνάκτορα. Εἶχε ὀρισθῆ ἡ 11η Ἰουνίου καὶ ὥρα μία μετὰ μεσημβρίαν. Ἡ μετάβασις εἰς τὰ σουλτανικὰ ἀνάκτορα Ἰωακείμ τοῦ Γ' διὰ πρώτην φορὰν ὑπῆρξε τόσο πανηγυρικὴ. Ὁ Σουλτάνος τὸν ὑπεδέχθη στὴν αἴθουσα τοῦ θρόνου περιβεβλημένος τὴν ἐπίσημον στολὴν του. Ἡ συνάντησις Σουλτάνου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἶχε μιὰ ξεχωριστὴ ἐγκαρδιότητα, καθὼς καὶ οἱ ἀνταλλαγέντες λόγοι. Ἐπηκολούθησε ἡ ἐπίσκεψις εἰς τὸν Μ. Βεζύρην Χαλίλ Ριφαὰτ πασᾶ καὶ εἰς τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων. Ἀλησμόνητη θὰ παραμείνῃ ἡ πορεία τῆς πατριαρχικῆς πομπῆς πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα, καθὼς καὶ ἡ τελετὴ τῆς ἐνθρονίσεως. Ἀψίδες στοὺς δρόμους με χαιρετισμὸν πρὸς τὸν διερχόμενον πρωθιεράρχην καὶ πατριαρχικοὶ κληρικοὶ ἔφιπποι, ἄλλοι ἐκτελοῦσαν χρέη διαγγελέων καὶ ἄλλοι περιστοίχιζαν τὴν αὐτοκρατορικὴν ἄμαξαν, τῆς ὁποίας ἐπέβαινε ὁ Πατριάρχης με τὸν Μεγάλον Λογοθέτην καὶ με τὸν τελετάρχην τῶν σουλτανικῶν ἀνακτόρων. Χτυποῦσαν χαρμόσυνα οἱ καμπάνες τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ καὶ τῶν ἄλλων γειτονικῶν ἐκκλησιῶν καὶ παρὰ τὴν πίπτουσαν βροχὴν, ἀπὸ τὰ παράθυρα ἐρραίνετο με ροδόφυλλα στὸ πέρασμα τῆς πομπῆς. Εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν τὸν ὑπεδέχθη ἐπιτροπὴ με ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Μ. Πρωτοσύγκελλον, τὸν κατόπιν Ἐθνομάρτυρα τῆς Σμύρνης Χρυσόστομον. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁ μητροπολίτης Ἡρακλείας, κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθιμον, ἐνεχείρισε στὸν Πατριάρχην τὴν ποιμαντορικὴν ράβδον καὶ μετὰ τὸν ἐνθρονιστήριον λόγον ἔληξε ὑπὸ τὴς κωδωνοκρουσίαις καὶ τὴς ἐκδηλώσεσις τοῦ λαοῦ ἡ ὄλη μεγαλοπρεπὴς τελετὴ. Ἄλλὰ καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἀκόμη ὁ λαὸς ἐφώναζε : Ἄξιος! Ἄξιος!

*

Καὶ στάθηκε πράγματι περισσότερο ἀπὸ ἄγιος στὴν δευτέρα πατριαρχεῖα του ὁ Ἰωακείμ ὁ Γ'. Ἐδραῖωσε τὸν τίτλον

τοῦ μεγάλου Πατριάρχου, τὸν ὁποῖον εἶχε ἀποκτήσει κατὰ τὴν πρώτην του πατριαρχεία. Καινούργιες συνθήκες τώρα εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ μεγάλα ἱστορικά γεγονότα κατὰ τὸ διάστημα μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ἐπεσεν ἡ τουρκικὴ αὐτοκρατορία καὶ ὁ Πατριάρχης ἀντιμετώπισε τὸ νεοτουρκικὸν καθεστῶς. Διδίδεν ὡς ὀξυδερκῆς πού ὑπῆρξε πάντοτε τοὺς κινδύνους τοῦ ἀλύτρωτου γένους ἀπὸ μέρους τῶν νεοτούρκων καὶ δὲν ἐδίστασε εἰς μίαν στιγμὴν ἐξάλλου ἐνθουσιασμοῦ τῶν χριστιανῶν διὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ καθεστώτος νὰ ἐπισημάνῃ θαρραλέα τὸν κίνδυνον.

— Μὴν ἀλαλάζετε, ἐβροντοφώνησε ἀπὸ τὸν πατριαρχικὸν ἐξώστη, καὶ μὴν ἐκφράζετε τόσο ἐνθουσιασμό. Ὁ νεοτουρκισμὸς θὰ εἶναι ὁ νεκροθάφτης τοῦ ἑλληνισμοῦ. Οἱ ὀλίγοι ἔστω ἐχθροὶ τοῦ Πατριάρχου ἐφρούραξαν ἐναντίον του διὰ τοὺς λόγους αὐτούς, ὅταν δὲ ἐπληροφόρηθη τὰ λεχθέντα παρ' αὐτοῦ καὶ ὁ Σουλτάνος Ἀβδούλ Χαμίτ, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε ἀκόμη ἀνατραπῆ, ἐδικαίωσε κατὰ ἓνα τρόπον τὸν Πατριάρχην λέγων:

— Εἶναι τόσο φρόνιμος καὶ τόσο πολιτικὸς Πατριάρχης, ὥστε νὰ ἔχη πάντοτε δίκαιο εἰς τοὺς λόγους του.

Καὶ δὲν ἄργησε νὰ δικαιωθῆ ὁ πρωθιεράρχης. Τὸ ἀλύτρωτον γένος ἀντιμετώπισε τὸ σωβινιστικὸ πνεῦμα τῶν Νεοτούρκων καὶ τὴν ἐχθρικὴν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον πολιτικὴ τῶν ἡγετῶν του μὲ τὸν Ταλαάτ ἐπὶ κεφαλῆς. Ἡ ἐκκλησία ἐξ' ἄλλου ἀνεμίχθη στὸν μακεδονικὸν ἀγῶνα πού προητοίμασε τὴν ἐλευθερίαν ἐνὸς μεγάλου μέρους τῆς ἀλύτρωτης Ἑλλάδος. Τὸ Πατριαρχεῖο δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ παραμείνῃ ἀδιάφορον ἐφ' ὅσον ἱεράρχαι του ἦσαν ἀγωνιστὲς καὶ ὁ ἀγῶνας διεξήγετο εἰς τὸ ἔδαφος τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ ἐπέδειξε σύνεσιν καὶ κρίσιν ἐξαιρετικὴν, κατωρθῶν νὰ συγκρατῆ ὠρισμένους ἐκδηλώσεις τῶν τούρκων κατὰ τοῦ χριστιανικοῦ στοιχείου. Ἐδέχθη κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Συντάγματος τὴν ἐπίσκεψιν τῶν διερχομένων ἀπὸ τὴν Πόλιν κατὰ τὴν μετάβασίν τους εἰς τὴν Ρωσίαν νεαρῶν Ἑλλήνων βασιλοπαίδων Ἀνδρέα καὶ Χριστοφόρου καὶ ἀφ' οὗ ἠσπάσθη αὐτοὺς τοὺς εἶπε:

— Νὰ πῆτε στὸν Τσάρο νὰ μᾶς ἀγαπᾷ περισσότερο...

Συγκινητικὴ ὑπῆρξε ἡ συνάντησις τοῦ Πατριάρχου καὶ μὲ τὸν ἐπισκεφθέντα τότε τὸ Φανάρι κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐπίσκεψίν του εἰς Κωνσταντινούπολιν Βασιλέα τῆς Σερβίας, τὸν γηραιὸν Πέτρον Καραγεώργεβιτς. Παρουσία τοῦ κόσμου πού ἐχειροκροτοῦσε καὶ ἐπευφημοῦσε ὁ Πατριάρχης ἐπέρασε εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ Βασιλέως ἓνα ἀδαμαντοκόλλητον χρυσοῦν Σταυρὸν. Ὁ Βασιλεὺς συγκεκινημένος ἔσκυψε καὶ ἠσπάσθη

εὐλαβικὰ τὸ χέρι τοῦ Πατριάρχου. Ἦταν μιὰ χειρονομία αὐτῆ ποῦ ἐξύψωσε τὸ κύρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ἄν δὲ δὲν τὸν ἐπεσκέφθη ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος κατὰ τὴν διέλευσίν του ἀπὸ τὴν Πόλην ὅταν μετέβαινε εἰς τὴν στένι τοῦ Φερδινάνδου τῆς Βουλγαρίας, ὁ Πατριάρχης ὅμως μαζί με τὰς εὐχὰς του ἀπέστειλε εἰς αὐτὸν ὡς δῶρον ἀναμνηστικὸν καὶ ἓνα μετάλλιον παριστᾶνον τὸν Βυζαντινὸν αἰτόν.

Κατὰ τὴν δευτέραν πατριαρχεῖαν του ὁ Ἰωακείμ συνεπλήρωσε τὴν βελτίωσιν τῶν οἰκονομικῶν τῶν πατριαρχείων, ἐπρωτοστάσας εἰς τὴν ἴδρυσιν ὀρφανοτροφείου θηλέων εἰς τὴν νῆσον Πρωτην καὶ ἄρρένων εἰς τὴν Πρίγκιπον, ὠλοκλήρωσε τὴν προσπάθειάν του διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν κτιρίων τῶν ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν καταστημάτων στὸ Ἐπταπύργιο, συνεκράτησε τὸν θρησκευτικὸν δεσμὸ με τοὺς ὁμοδόξους ρώσους καὶ ἐξωπύρωσε τὴν ἀφοσίωσιν τῶν ἐλλήνων τῆς Ἀμερικῆς. Ἐκτὸς τοῦ Σουλτάνου Ἀβδούλ Χαμίτ ὁ Πατριάρχης πριεβάλλετο ἀπὸ ἐκτίμησι καὶ ἀπὸ τοὺς αὐτοκράτορας καὶ βασιλεῖς Ρωσίας, Αὐστροουγγαρίας, Ἑλλάδος, Σερβίας καὶ Μαυροβουνίου. Ἡ ἐκτίμησις δι' αὐτὸν ἐξεδηλώνετο με ἐξαιρετικὸν σεβασμὸν πρὸς τὸ πρόσωπό του. Οἱ πρῶτοι βαλκανικοὶ πόλεμοι τὸν ἔυρον ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ἔζησε τὴν χαρὰν τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς εὐπρίας ὑπῆρξε ἱεράρχης, ἀλλὰ ἀπέθανε τὴν 25 Νοεμβρίου τοῦ 1912 — πρὶν ἀπὸ πενήντα χρόνια—πρὶν ἴδη καὶ τὸ τέλος τῶν πολέμων. Ὁ θάνατός του ἐπροκάλεσε βαθυτάτην λύπην εἰς ὅλα τὰ ὀρθόδοξα χριστιανικὰ κράτη. Ἡ σταδιοδρομία ποῦ διέγραψε καὶ ἡ σελὶς ἐν γένει τῆς δράσεώς του ὡς ἀρχιεποῦ τῆς θρησκείας καὶ ὡς ἀρχιεποῦ τοῦ ἀλυτρώτου γένους ὑπῆρξαν τόσο φωτεινές, ὥστε νὰ προβάλλωνται πάντοτε ὡς παράδειγμα καὶ νὰ στεφανώνουν τὴν μνήμην τοῦ ἐκλιπόντος πρὸ πενήντα ἐτῶν ἱεράρχου με τὸν τίτλον τοῦ Μεγάλου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΑΙ ΠΑΡΑΛΟΓΟΙ ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΙ ΠΛΑΝΑΙ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Γ'

Τὸ ὅτι οἱ Ῥωμαιοκαθολικοὶ ἀπεμακρύνθησαν ἐκ τῆς παλαιο-
χριστιανικῆς παραδόσεως ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ πλήθους ἄλλων
πλανῶν καὶ κακαδοξιῶν των, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναφέρομεν τὰς
κυριωτέρας:

Ἡμεῖς δεχόμεθα, ὅτι τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ
Πατρὸς, πέμπεται δὲ διὰ τοῦ Υἱοῦ: «Ὅταν ἔλθῃ ὁ Παράκλητος,
ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας
ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ»
(Ἰωάν. ιε', 26). Ἡ Ῥωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἀντιθέτως πρὸς
τοὺς λόγους αὐτοὺς καὶ πρὸς τὰς δυὸ πρώτας οἰκουμενικὰς συνό-
δους, προσέθεσεν εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως τὸ Filioque,
δηλαδὴ τὸ ὅτι τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ.
Πρώτην φοράν εἶχεν ἐπιχειρηθῆ ἢ προσθήκη τοῦ Filioque τὸν
θ' αἰῶνα. Τότε ὁ πάπας Λέων Γ' († 816) ἀπεδοκίμασεν ἐντόνως
τὴν προσθήκην ταύτην. Διὰ τὴν προφυλάξῃ τὴν Λατινικὴν Ἐκκλη-
σίαν ἐκ τῆς πλάνης ταύτης, διέταξε καὶ ἐχάραξαν ἐλληνιστὶ καὶ
λατινιστὶ τὸ ὀρθὸν Σύμβολον τῆς Πίστεως εἰς δύο ἀργυρᾶς πλάκας,
τὰς ὁποίας ἔθεσεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγ. Πέτρου. Εἰς αὐτὰς ἐχάρα-
ξε χαρακτηριστικῶς καὶ τὰς ἐξῆς λέξεις: «Ταῦτα Λέων ἔθηκα
δι' ἀγάπην καὶ φύλαξιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως» (Haec Leo
posui amore et cautela orthodoxae fidei)¹. Παρὰ ταῦτα ἡ
Ῥωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἐπιμένει μέχρι σήμερον εἰς τὴν με-
ταγενεστέρα καὶ ἀντορθόδοξον δογματικὴν καινοτομίαν τοῦ
Filioque.

Ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι πιστεύομεν, ὅτι ἡ μετάνοια καὶ ἡ εἰλι-
κρινῆς ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ ἐξομολόγησις συγχωρεῖ καὶ
ἐξαλείφει πάσας τὰς ἁμαρτίας, ἀκόμη καὶ τὰς πλέον βαρυτέρας
(Ἰωάν. κ', 22-23). Οἱ Ῥωμαιοκαθολικοὶ διδάσκουν, ὅτι διὰ τῆς
ἐξομολογήσεως ἀπαλλάσσεται ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῆς αἰωνίου καταδι-

1. Βασιλείου Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, σ. 273-274.

κης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐκ τῶν προσκαίρων ποιῶν. Τὴν ἀπαλλαγὴν ταύτην χαρίζει μόνον ἡ γραπτὴ ἄφεσις τοῦ Πάπα! Ὁ Πάπας ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ αἴρῃ τὰς ποινὰς καὶ ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἀπέθανον, χωρὶς νὰ δεῖξουν πλήρη μετάνοιαν, καὶ δι' αὐτὸ αἰ ψυχὰι των εὐρίσκονται εἰς τὸ καθαρτήριο πῦρ (purgatorium), ἢ περὶ τοῦ ὁποίου διδασκαλία ἀποτελεῖ ἄλλην καινοδοξίαν, ἢ ὁποία εὐρίσκεται εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Δηλαδή οἱ ῥωμαιοκαθολικοὶ δὲν θεωροῦν ἀρκετὴν τὴν ἄπειρον λυτρωτικὴν χάριν, ἢ ὁποία ἀπορρέει ἐκ τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Κυρίου. Πρέπει νὰ τὴν συμπληρώσῃ ὁ Πάπας! Οἱ παπικοὶ ὁμιλοῦν ἐπίσης διὰ τὰ πλεονάσματα τῶν καλῶν ἔργων τῶν ἁγίων καὶ τὰς περισσευούσας ἀξιομισθίας, τὰς ὁποίας διαθέτει κατὰ βούλησιν ὁ Πάπας διὰ τὴν ἐκδοσιν γραπτῶν ἀφέσεων. Λησμονοῦν οὕτως, ὅτι οὐδέποτε τὸ πλάσμα δύνανται νὰ εἶπῃ οἶονεὶ πρὸς τὸν Θεόν: «Ἐκαμα τόσα καλὰ ἔργα, δικαιοῦμαι νὰ πάρω τόσῃν ἀμοιβήν, κρατῶ ὅσῃν θέλω, καὶ τὴν ἄλλην τὴν καταθέτω εἰς τὸ πνευματικὸν ταμεῖον τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας!». Εἶναι φανερόν, ὅτι οἱ «καθολικοὶ» οὐδόλως λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «Καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὅτι ὁ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν» (Λουκ. ιζ', 10). Ἐπίσης οὐδόλως δύναται ἡ διδασκαλία περὶ περισσευουσῶν ἀξιομισθιῶν νὰ συμβιβασθῇ μὲ τούς λόγους τοῦ Παύλου: «Πάντες ἡμαρτον... δικαιοῦμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Ῥωμ. γ', 23-24)². Τὰ Ἰωβηλαῖα ἔτη καὶ ἡ κατ' αὐτὰ μετάβασις τῶν «καθολικῶν» εἰς τὴν Ῥώμην ἐπενοήθησαν ὑπὸ τῶν Παπῶν διὰ τὴν κατανάλωσιν συγχωροχαρτίων. Ὅσοι δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν Ῥώμην κατὰ τὸ Ἰωβηλαῖον ἔτος καὶ νὰ λάβουν τὴν ἄφεσιν ἔναντι χρηματικῷ ποσοῦ, ἔστελλον τὸ ποσὸν αὐτὸ εἰς τὸν Πάπαν³. Αἱ κακοδοξίαι καὶ παρεκτροπαὶ αὗται προεκάλεσαν τὴν ἀγανάκτησιν ἑκατομμυρίων ῥωμαιοκαθολικῶν, οἱ ὅποιοι τὸν ις' αἰῶνα μὲ τὸν Λούθηρον ἐπὶ κεφαλῆς διε-

2. Ἰωάννου Κολιτσάρα, μν. ἔ., σελ. 104-116.

3. Βασ. Στεφανίδου, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 482.

μαρτυρήθησαν και άπεσχίσθησαν εκ τής Παπικής Έκκλησίας⁴.

Έπειτα ή 'Ρωμαιοκαθολική Έκκλησία τὸ 1854 ἐπὶ πάπα Πίου τοῦ Θ' ἀνήγαγεν εἰς ἐπίσημον «δὲγμα» τὴν περὶ «ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Θεοτόκου» διδασκαλίαν, δηλαδὴ τὴν γνώμην περὶ συλλήψεως καὶ γεννήσεως τῆς Παρθένου Μαρίας ἐκ τῶν γονέων τῆς Ἰωακείμ καὶ Ἄννης ἄνευ τοῦ προπατορικοῦ βύπου. Τὸ δὲγμα τοῦτο εἶναι τελείως αὐθαίρετον. Βεβαίως ή 'Ορθόδοξος Έκκλησία χαρακτηρίζει τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον ἄσπιλον, ἀμβλυντον, ἄχραντον, ἀγνήν κ.λ.π. Ἄλλ' οἱ κατὰ πάντα ὀρθοὶ χαρακτηρισμοὶ οὗτοι δὲν ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐκ γενετῆς ἀπουσίαν τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, ἀλλ' εἰς τὴν ἀγνότητά, ἀγιότητα καὶ ὑπερθάμαστον ἀρετὴν, μετὴν ὁποῖαν ἔζησεν ή Παναγία κόρη. Ἐφ' ὅσον ὅλοι ἀνεξαίρετως, πλὴν τοῦ Χριστοῦ, ἐγεννήθησαν καὶ γενῶνται μετὸ βᾶρος τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος (Ρωμ. γ', 23· ε', 10. Ἰωάν. γ', 6. Γαλ. γ', 22 κ.λ.π.), καὶ ή Παρθένος ἐγεννήθη μετὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα. Ἀπηλλάγη αὐτοῦ καὶ ἔγινεν ἀγία ἀγίων, ὅταν ἐπεσκίασεν αὐτὴν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἄγιον κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ⁵.

Τελείως ἀντίθετοι πρὸς τὴν παράδοσιν εἶναι καὶ πολλαὶ ἄλλαι καινοτομίαι τῆς 'Ρωμαιοκαθολικῆς Έκκλησίας, ὡς εἶναι τὸ βάπτισμα διὰ ῥαντισμοῦ καὶ ὄχι διὰ τριπτῆς καταδύσεως, ἡ τέλεσις τοῦ μυστηρίου τοῦ εὐχελαίου μόνον εἰς τοὺς ἐτοιμοθανάτους, ἡ ἀπαγόρευσις τῆς μεταδόσεως τῆς Θ. Κοινωνίας εἰς τὰ παιδία, ἡ εἰς τοὺς λαϊκοὺς μετάδοσις μόνον τοῦ Σώματος τοῦ Κυρίου, ἡ χρῆσις ἀζύμου ἄρτου εἰς τὴν Θ. Εὐχαριστίαν, ἡ καθιέρωσις τοῦ θεσμοῦ τοῦ καρδινάλιου κ.λ.π.

Ἐναντίον ὄλων τῶν παραλόγων παπικῶν ἀξιώσεων καὶ τῶν κακοδοξιῶν τῆς 'Ρωμαιοκαθολικῆς Έκκλησίας, μάλιστα δὲ κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς συνόδου τοῦ 1870, ἐξηγέρθησαν πολλοὶ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, μάλιστα δὲ εἰς τὴν Γερμανίαν, καὶ ὑπὸ

4. «Έκκλησία καὶ Κοινωνία», σελ. 50.

5. Ἰωάννου Καλογήρου, Μαρία ἡ ἀειπαρβενος Θεοτόκος κατὰ τὴν Ὀρθόδοξον πίστιν, Θεσσαλονίκη 1957, σελ. 81. Ἰωάννου Κολιτσάρου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 102-104.

τὴν ἡγεσίαν θεολόγων καὶ καθηγητῶν καὶ ἀξιωματούχων τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεχωρίσθησαν τῆς Παπικῆς καὶ ἴδρυσαν τὴν λεγομένην Παλαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν. Εἰς συνέδριόν των ἀπεκήρυξαν τὰς πλάνας τῶν παπικῶν καὶ διεκήρυξαν, ὅτι ἐπανέρχονται εἰς τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς ἓν μάλιστα συνέδριόν των, τὸ ὁποῖον συνεκλήθη εἰς τὴν Οὐτρέχτην τὸ 1889, διετύπωσαν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, τὰ ἐξῆς: «Ἐμμένομεν σταθεροὶ εἰς τὴν πίστιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ὅπως αὕτη ἐθεσπίσθη εἰς τὰ σύμβολα τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων τῆς ἀδιαιρέτου καὶ μὴ χωρισμένης Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς πρώτης χιελιστίας. Ἀπορρίπτομεν τὰ τοῦ Βατικανοῦ παπικὰ δόγματα τῆς 18 Ἰουλίου 1870 περὶ τοῦ ἀλαθήτου τοῦ πάπα καὶ τῆς κοσμικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας καὶ τῆς ὑπεροχῆς αὐτοῦ καὶ τῶν πρωτείων. Ἀπορρίπτομεν δὲ ταῦτα, ὡς ἀντικείμενα εἰς τὴν πίστιν καὶ τὰ δόγματα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ ὡς καταστρέφοντα τὸ πολίτευμα ταύτης»⁶.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, πρέπει οἱ Ὁρθόδοξοι πάση θυσίᾳ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὰς ῥωμαιοκαθολικὰς πλάνας καὶ κακοδοξίας. Παραλλήλως πρέπει ἀδιαλείπτως νὰ προσευχώμεθα «ὕπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως», δηλαδὴ τῆς ἐπιστροφῆς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικήν, ἣ ὁποία κρατεῖ ἀναλλοίωτον καὶ ἀπαραχάρακτον τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ ἀλήθειαν. Ἀληθῶς θὰ εἶναι εὐλογία Θεοῦ, ἐὰν οἱ ἡγέται τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ὁμολογουμένως ἔχει ἀξιόλογον ὀργάνωσιν καὶ ἱεραποστολικὴν δρᾶσιν, ἀποβάλουν τὰς παραλόγους ἀξιώσεις των καὶ ἐπιστρέψουν ἐν ταπεινοφροσύνῃ εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας.

(Τέλος)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

6. Ἰω. Κολιτσάρα, αὐτόθι, σελ. 119-120.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Θέλω νὰ σᾶς βεβαιώσω, Χριστιανοί μου γονεῖς, ἕως πού σᾶς καταξίωσεν ὁ Κύριος νὰ γίνετε πατέρες καὶ μητέρες, πὼς μεγάλη ἀνταμοιβή σᾶς περιμένει ψηλὰ ἀπὸ τὸν ἐπουράνιο πατέρα μας, ἂν μ' ἐπιμέλεια κι' εὐσυνείδητα, καὶ μ' ἀνύστακτο κόπο καὶ μ' ἀγάπη μεγάλη, μοχθήσετε γιὰ τὴν ἀνατροφή καὶ γιὰ τὴν μόρφωσι τῶν παιδιῶν σας, ὥστε νὰ γίνουνε ἀληθινοὶ Χριστιανοί.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος

(Τοιχογραφία περιβλέπτου
Μυστρά, 14^ο αἰών).

Δὲν εἶναι διόλου μικρὸ κι' ἀσήμαντο, οὔτε κι' εὐκόλο-καταφρόνητο πρᾶγμα, τὸ ν' ἀφιερῶσετε στὸ Θεὸ τὰ παιδιὰ πού σᾶς ἐχάρισε, καὶ νὰ τὰ κάνετε καλοὺς κι' ἐνάρετους ἀνθρώπους. Καὶ νὰ τὸ ξέρετε, πὼς ἂν τοὺς δώσετε καλὲς βάσεις καὶ γερὰ θεμέλια, κι' ἂν ἀπὸ τὰ πρῶτα τοὺς βήματα τὰ στηρίζετε στὴν ἀρετὴ, στὴν εὐσέβεια καὶ στὴν πίστη, θ' ἀπολαύσετε γιὰ τὸν κόπο σας καὶ γιὰ τὴν προσπάθειά σας αὐτὴ, μεγάλο μισθὸ ἀπὸ τὸν Θεό.

Ἄν ὅμως παραμελήσετε τὴν ἀνατροφή τους, κι' ἂν ἀδιαφορήσετε γιὰ τὴν ψυχὴ τους καὶ γιὰ τὸν χαρακτήρὰ τους, ὦ, τότε σᾶς περιμένει σκληρὴ τιμωρία. Καὶ θὰ πάθετε κι' ἔσεῖς τὸ ἴδιο μὲ τὸν Ἀρχιερέα Ἡλεί, πού κι' αὐτὸς εἶχε παραμελήσει τὰ παιδιά του, τὸν Ὑφεί καὶ τὸν Χινεές, καὶ τὸ τέλος του ἦτανε φρικτό· γιατί μαζί μὲ τὰ κακοαναθρεμμένα κι' ἁμαρτωλὰ του παιδιὰ βρῆκε κι' αὐτὸς θάνατο κακό. Καὶ τὸ φοβερὸν εἶναι, πὼς καὶ τὰ συνεβούλευε καὶ πὼς τὰ νουθετοῦσε. Μὴ θέλοντες ὅμως νὰ τὰ στενοχωρέση καὶ νὰ τὰ κακοκαρδίση καὶ διαρκῶς παραβλέποντας τὶς ἐκτροπές των, καὶ περιορίζοντας τὴν ἐπέμβασή του σ' ἄτονες μονάχα συμβουλές καὶ νουθεσίες, ἐγένηκε, ἔτσι, ὁ παραίτιος νὰ καταστραφοῦν κι' ἐκεῖνα, κι' αὐτὸς ὁ ἴδιος....

Ἀκούσατέ τα αὐτὰ σεῖς οἱ πατέρες, καὶ φροντίζετε νὰ παιδαγωγῆτε τὰ παιδιά σας «ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου». Μὲ σύ-

στημα, και με μέθοδο καλή, και μ' επιμέλειαν άγρυπνη. Είναι άτίθασση και άνυπότακτη ή νεότητα· και χρειάζεται γι' αυτό μεγάλη προσοχή από τους παιδαγωγούς της και από τους δασκάλους της και από τους γονείς, γιά τó καθετί πού άφορά τίς σχέσεις, τους φίλους και τίς συναναστροφές της. Γιατί, και μ' όλη τήν προσοχή τους και μ' όλη τήν φροντίδα και τήν παρακολούθησή τους, μόλις και μετά βίας κατορθώνουν νά χαλινώσουνε τήν όρμή της, και νά τήν κατευθύνουνε με ασφάλεια. Ω, τά νειάτα μοιάζουνε σάν άλογο άγύμναστο κι' άδάμαστο, και με θηρίον άτίθασσο.

Κι' όμως, άν από τήν άρχή κι' από τήν βρεφικήν άκόμη ήλικία θεμελιώσωμε γερά τó παιδί, δέν θά δυσκολευθούμε άργότερα ύπερβολικά στή διαπαιδαγώγησή του. Γιατί θάχη συνηθίσει από μικρό στήν πειθαρχία και στήν ύπακοή, και ή σεμνότητα θάχη γίνεи νόμος τής ζωής του και βίωμά του. Άς εΐμαστε λοιπόν άλύγιστοι στήν έκδήλωσή μας· κι' άς άπαγορεύσωμε στά παιδιά τó καθετί πού μπορεί νά τά βλάψη όσονδήποτε κι' άν τους είναι ευχάριστο· και ποτέ μας άς μήν ύποχωρούμε κι' άς μήν παραβλέπουμε και τήν παραμικρότερή τους άκόμη άπρέπεια, παρασυρόμενοι από συμπάθεια, ή από τή στοργή και τó φίλτρο, πού φυσικόν είναι νά αισθάνεται κάθε γονιός πρòς αυτά. Έτσι μονάχα θά στερεώσωμε μέσα τους τήν άρετή και τήν σεμνότητα κι' έτσι μονάχα θά γυμνάσωμε τή φυσική τους διάθεση νά στρέφεται πάντα και νά κλίνη πρòς τó καλό. Και θά συντηρήσωμε τήν καρδιά της θερμή πάντα, και πρόθυμη πρòς τó χρέος και πρòς τó καθήκον.

Πρέπει νά ξέρωμε, πώς τó παιδί, από τήν ώρα πού θ' άνοίξη τά μάτια του, κινδυνεύει κάθε στιγμή από τήν πονηρία και από τήν κακία τού κόσμου. Και πρέπει γι' αυτό άκοίμητη νάναι ή προσοχή μας και άνένδοτος και άσταμάτητος ό άγώνας μας γιά νά τó προφυλάξωμε και γιά νά τó συντηρήσωμε λιτοδίαιτο, γερό και άθώο και άγνό κατά πάντα· και στή φαντασία του και στήν έκφρασή του, και στίς χειρονομίες του και στίς πράξεις του, και γενικά σέ κάθε του έκδήλωση. Γι' αυτό είναι άνάγκη άπαραίτητη κάθε γονιός νά έπαγρυπνᾷ έπάνω στο κάθε παιδί του χωριστά, και νά μάχεται άδιάκοπα νά τ' άναθρέψη και νά τά διαπαιδαγωγήσει «έν παιδεία και νουθεσία Κυρίου».

*

Και πρώτα-πρώτα, νά συνηθίζετε τά παιδιά σας από μικρά νά πηγαίνουν στήν Έκκλησία, και ν' άκούνε και νά μελετοΐνε τήν άγία Γραφή. Έκεί θ' άκούση και θά μάθη τó «τίμα τόν πατέρα σου και τήν μητέρα σου», και θά γίνη πειθαρχικό και ύπάκουο. Κι' έκείνοι πού θά βγοΐνε πρώτοι κερδισμένοι, θάστε υεις οί γονείς του. Κι' άς μήν ειπή κανείς, πώς τάχα ή μελέτη τής άγίας Γραφής και τών άλλων θρησκευτικών βιβλίων ταιριάζει στους Μοναχούς;

κι' ἐγὼ δὲν ἔχω σκοπὸ νὰ κάμω τὸ παιδί μου καλόγηρο. Κανένας δὲν σοῦ τὸ ἐπιβάλλει νὰ τὸ κάνης αὐτό. Σὲ βεβαιώνω γι' αὐτὸ ἐγώ. Ναί! Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ φοβᾶσαι τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς εὐσέβειας καὶ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, ποὺ γεννᾶ στὴν ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ σου ἡ ἀγία Γραφή· γιατί τὸ νὰ γίνῃ καλὸς χριστιανὸς δὲν εἶναι διόλου ζημία· τὸ ἀντίθετο μάλιστα, εἶναι κέρδος μεγάλο, πολὺ μεγάλο. Καὶ νὰ ξέρης, πῶς ἀπὸ τοὺς Μοναχοὺς, ποὺ ζοῦνε ἀπομονωμένοι, περισσότερο ἔχουνε ἀνάγκη ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀγίας Γραφῆς αὐτοὶ ποὺ ζοῦνε μέσα στὸν κόσμον, καὶ μάλιστα τὰ τρυφερὰ κι' ἀδιάπλαστα ἀκόμη παιδιὰ. Γιατί στὴ νεανικὴ μας ἡλικίαν δὲν ἔχει μεστῶσει ἀκόμα ὁ νοῦς καὶ δὲν εἶναι γερὴ ἀκόμη κι' ἀθόλωτη ἡ κρίση του· κι' ἔτσι εὐκόλα παραπλανιέται καὶ παρασύρεται ἀπὸ τὰ κακὰ παραδείγματα, κι' ἀπὸ τὰ διαβάσματα, κι' ἀπὸ τὴ ζωὴ ποὺ κυλᾶ θολὰ γύρω του, καὶ ποὺ σ' αὐτὴ διάφοροι, ποὺ εἶναι ταπεινοὶ δοῦλοι σὲ ντροπιασμένα καὶ σιχαμερὰ πάθη παρουσιάζονται στὴν ἄκριτη καὶ λισβὴν ἀκόμη φαντασίαν τῶν παιδιοῦν, σὰν ἥρωες τάχα εὐγενικοὶ κι' ἀξιομίμητοι.

Καὶ τὸ μόνο φάρμακο ποὺ ὑπάρχει ἐναντίον τους εἶναι ἡ καθημερινὴ τους ἀνατροφή μὲ τὰ πρότυπα τῶν ἀγίων Γραφῶν, κι' ὁ καθαρὸς κι' ἀμόλυντος ἀγέρας ποὺ ἀναπνέουν μέσα σὲ περιβάλλοντα χριστιανικά. Καὶ θέλω νὰ μοῦ εἰπῆτε, πῶς δὲν τὸ βρίσκετε ὅλως διόλου ἄτοπο καὶ παράλογο νὰ στέλλῃ ὁ καθένας σας τὸ παιδί του γιὰ νὰ μάθῃ γράμματα ἢ τέχνη σὲ διάφορα σχολεῖα, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν νὰ ὑποβάλλεται σὲ τόσες καὶ τόσες θυσίες, καὶ νὰ μὴ φροντίζῃ κυρίως, πῶς θὰ τ' ἀναθρέψῃ «ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου»;

Ἄλλὰ μᾶς εἶναι γνωστὸν, ἀπὸ τὴν πείρα τῆς ζωῆς μας, πῶς ὅποιος παραμελεῖ τὴν θρησκευτικὴν κατάρτιση καὶ τὴν ἠθικὴν μόρφωση κι' ἀνατροφή τοῦ παιδιοῦ του, πρῶτος αὐτὸς μαζεῦει τοὺς σκληρότατους καὶ φαρμακεροὺς καρπούς τῆς βαρυτάτης αὐτῆς κι' ἐγκληματικῆς του ἀμέλειας καὶ παράλειψης· γιατί τὸ παιδί του, μεγαλώνοντας θὰ γίνῃ θρασύστομο κι' ἀπειθάρχητο καὶ συχνά, εἰς ἀλήτην βάνουσος κι' ἀκόλαστος.

Ἄλλὰ γιὰ νὰ μὴ μεγαλώσῃς, Χριστιανέ μου, ἕνα τέτοιο παιδί, ποὺ θάναι θηρίον ἀνήμερο, κι' ἀντὶ νὰ τὸ καμαρώνῃς καὶ νὰ χαίρεσαι γι' αὐτό, νὰ νοιώθῃς καθημερινὰ πίκρες καὶ νὰ πίνῃς φαρμάκια καὶ προσβολές, μόρφωνέ το ἀδιάκοπα μὲ τὴ μελέτη καὶ μὲ τὰ παραδείγματα τῆς ἀγίας Γραφῆς.

Καὶ νὰ ξέρετε καλά, κι' ἐσὺ Χριστιανέ πατέρα κι' ἐσὺ Χριστιανὴ μου μητέρα, ποὺ τὰ παιδιὰ σας ζοῦνε καὶ μεγαλώνουνε κοντὰ σας, πῶς ἂν δὲν φροντίσετε μὲ θεῖο ζῆλον καὶ μὲ ἀκοίμητην ἀνησυχία γιὰ νὰ τοὺς δώσετε ἕνα χαρακτήρα καλόν, δὲν εἴσθε γονεῖς· καὶ δὲν πρέπει νὰ λέγεσαι μάννα ἐσύ, ἀλλὰ φόνισσα τοῦ παιδιοῦ σου.

(Συνεχίζεται)

ΑΜΜΩΝΑΣ

ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ὁ Χριστός μιὰ καὶ δέχθηκε νὰ σηκώσῃ τὴν ἁμαρτία τῆς ἀνθρωπότητος στοὺς ὤμους του, δὲν ζήτησε ν' ἀπαλλαγῇ κι' ἀπὸ τὸ φορτίο τῶν μαθητῶν. Προτοῦ τὸ πάθει ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του, βασανίσθηκε ἀπὸ τοὺς φίλους του.

Οἱ Ἰουδαῖοι τὸν ἔκαμαν νὰ πεθάνῃ μιὰ φορὰ· οἱ μαθηταὶ τοῦ τὸν ἔκαμαν νὰ ὑποφέρῃ κάθε μέρα. Τὸ πάθος του δὲν θὰ ἦταν ὀλάκερο, ἂν ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Σαδδουκαίους, τοὺς Ρωμαίους καὶ τὸν ὄγλο, δὲν εἶχε καὶ τὴν ἐγκατάλειψι τῶν Ἀποστόλων.

Γνωρίζουμε ποιοὶ ἦσαν. Γαλιλαῖος, τοὺς διάλεξε μέσα στοὺς

Τὸ μαρτύριον τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου ἐν Πάτραις.

Γαλιλαίους· φτωχὸς μέσα στοὺς φτωχοὺς· ἀπλός, ἀλλὰ τόσο θεϊκὰ ἀπλός, πὺξ ξεπερνοῦσε ὅλους τοὺς φιλοσόφους, φώναξε κοντὰ τοῦ ἀπλούς, τῶν ὁποίων ἡ ἀπλότης τοὺς κρατοῦσε στὴ γῆ. Δὲν μπορούσε νὰ διαλέξῃ τοὺς δικούς του μέσα στοὺς πλουσίους πὺξ ἐρχόταν νὰ πολεμήσῃ, μέσα στοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς γραμματεῖς πὺξ ἐρχόταν ν' ἀνατρέψῃ τὸ νόμο τους, οὔτε μέσα στοὺς φιλοσόφους, γιατί φιλόσοφοι δὲν ὑπῆρχαν στὴν Παλαιστίνη· μὰ καὶ νὰ ὑπῆρχαν θὰ ζητοῦσαν νὰ σβύσουν τὸν ὑπερφυσικὸ μυστικισμό του κάτω ἀπὸ τὸν μῦθο τῆς διαλεκτικῆς.

Ἦξερε πῶς αὐτοὺς τοὺς ἀκαλλιεργήτους ἀλλ' ἀκεραίους χαρακτῆρες, τοὺς ἀμαθεῖς ἀλλὰ τόσο ἐνθουσιώδεις, θὰ μπορούσε μὲ τὸν καιρὸ νὰ τοὺς ἀφομοιώσῃ, νὰ τοὺς ἐξυψώσῃ μέχρι τὸν ἑαυτοῦ, νὰ πλάσῃ ἀπὸ τὸν πηλὸ ποῦ ἦσαν μιὰν αἰωνία ὠραιότητα. Ἀλλὰ γι' αὐτὸ χρειάζονταν οἱ πύρινες γλῶσσες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Πολὺ συχνά, μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς, θὰ νικᾷ ἡ ἀτελής φύσις κι' οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ θὰ πέφτουν καθένας μὲ τὸν τρόπο του.

Στοὺς Δώδεκα θὰ συγχωρηθοῦν πολλὰ, γιατί ἐδειξαν, ἐκτὸς ἀπὸ λίγες στιγμές, πίστι σ' αὐτόν, γιατί ἔβαλαν τὰ δυνατά τους νὰ τὸν ἀγαπήσουν ὅπως ἤθελε αὐτὸς καὶ προπαντὸς γιατί ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐγκατάλειψι τῆς Γεσθημανῆ δὲν τὸν ἐξέχασαν ποτὲ καὶ παράδωσαν στὴν ἀθανασία τὴ ζωὴ του καὶ τοὺς λόγους του.

Ἄλλ' ἂν παρατηρούσαμε μὲ προσοχὴ τὶ γράφουν οἱ εὐαγγελισταὶ γι' αὐτοὺς σὲ μερικά σημεῖα, δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ κρατήσουμε τὴν καρδιά μας παρά ὀδυνηρὰ ἀνικανοποίητη. Αὐτοὶ ποῦ εἶχαν τὴν εὐτυχία καὶ τὴν ἀνεκτίμητη χάρι νὰ ζήσουν κοντὰ στὸ Χριστό, στὸ πλευρὸ του, νὰ βαδίζου, νὰ τρῶνε μαζί του, νὰ τὸν βλέπουν ἀπέναντί τους, νὰ τοῦ ἐγγίζου τὸ χέρι, νὰ τὸν ἀσπάζονται, ν' ἀκοῦνε τοὺς λόγους του ἀπὸ τὸ ἴδιο του τὸ στόμα, αὐτοὶ οἱ εὐτυχισμένοι Δώδεκα, ποῦ μυστικά, στὸ κύλισμα τῶν αἰώνων, τόσες ψυχές τοὺς ἐζήλεσαν, δὲν ἐδείχθησαν πάντοτε ἄξιοι τῆς υπερτάτης εὐτυχίας ποῦ σ' αὐτοὺς μόνο ἐπεφυλάχθηκε.

Τοὺς βλέπομε, ξεροκέφαλοι κι' ἀσυγκίνητοι, νὰ βραδύνουν νὰμποῦν στὸ νόημα καὶ τῶν πιὸ ἀπλῶν παραβολῶν, ἀνίκανοι νὰ καταλάβουν, ἀκόμα καὶ μετὰ τὸν θάνατό του, ποιοὺς ὑπῆρξεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ποιοῦ ἦταν τὸ βασίλειο γιὰ τὸ ὅποιο μιλοῦσε, νὰ φιλοδοξοῦνε ἀξιώματα καὶ νὰ ζηλεῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ν' ἀνυπομονοῦν πότε θάρῃ ἡ ὥρα νὰ πληρωθοῦν γιὰ τοὺς κόπους των, στενόκαρδοι κι' ἐκδικητικοί, νυσταγμένοι κι' ὀλιγόπιστοι, ὕλισται, φιλοχρήματοι, νωθροί.

Ὁ ἓνας τὸν ἀρνεῖται τρεῖς φορές, ὁ ἄλλος περιμένει νὰ τὸν δῇ νεκρὸ γιὰ νὰ δείξῃ τὴ λατρεία του σ' αὐτόν, ἓνας τρίτος ἀρνεῖται νὰ πιστέψῃ στὴν ἀποστολὴ του γιατί ὁ Χριστὸς κατάγεται ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ· ἓνας ἄλλος ἀμφιβάλλει ἂν ἀναστήθῃ· ἄλλος, τέλος, τὸν πωλεῖ στοὺς ἐχθροὺς του καὶ τὸν προδίδει μ' ἓνα φίλημα καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὑπολοίπους ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτου».

Ὁ Ἰησοῦς βρίσκεται στὴν ἀνάγκη συχνὰ νὰ ἐπιτιμᾷ τὴν βραδύτητα τοῦ πνεύματός των. Δὲν ἐννοοῦν τὴν παραβολὴ τοῦ Σπορέως: «Οὐκ οἶδατε τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ πῶς πάσας τὰς

παραβολὰς γνῶσεσθε;» Τοὺς συνιστᾶ νὰ φυλάγωνται ἀπὸ τῆ ζύμη τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Σαδδουκαίων κι' αὐτοὶ νομίζουν ὅτι πρόκειται γιὰ τὸ συνηθισμένο ψωμί: «Πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτου εἶπον ὑμῖν προσέchein;»

Πιστεύουν σχεδὸν πάντοτε, ὅπως ὁ ὄχλος, πὼς ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ κοσμικὸς Μεσσίας, ὁ πολεμιστῆς κι' ὁ πολιτικὸς ποὺ ἐπρόκειτο νὰ παλινρθώσῃ τὸ θρόνον τοῦ Δαυὶδ. Τῆ στιγμῆ ἀκόμα τῆς Ἀναλήψεώς του τὸν ρωτοῦνε: «Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ;» Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν Ἀνάστασι, οἱ δύο μαθηταὶ ποὺ ἐπήγαιναν στὸ Ἐμμαοὺς μαζί του, τοῦ εἶχαν πῆ: «Ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ μέλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ, ἀλλὰ γέ.....»

Πιάσθηκαν μεταξύ τους γιὰ νὰ βροῦν ποὺς θᾶχε τὴν πρώτη θέσι στὴ νέα βασιλεία κι' ὁ Ἰησοῦς χρειάσθηκε νὰ τοὺς ἐπιπλήξῃ: «Εἰσῆλθε δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν..... καὶ λέγει αὐτοῖς: εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος.»

Ζηλότυποι γιὰ τὴ θέσι τους, καταγγέλου στὸν Ἰησοῦν ἓναν ἄνθρωπο ποὺ ἐδίωκε τὰ δαιμόνια στὸ ὄνομά του. «Μὴ κωλύετε», τοὺς ἀπαντᾷ ὁ Ἰησοῦς, «οὐ γὰρ ἐστὶ καθ' ὑμῶν ὅς γὰρ οὐκ ἐστὶ καθ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν.»

Ἵστερα ἀπὸ μιὰν ὁμιλίαν του στὴν Καπερναοῦμ, μερικοὶ ἀγανάκτησαν γι' αὐτὰ ποὺ ἔλεγε καὶ τὸν ἄφησαν: «Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον: σκληρὸς ἐστὶν οὗτος ὁ λόγος: τίς δύναται αὐτοῦ ἀκοῦειν;»

Κι' ὅμως σ' ὅποιον θέλει νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, δὲν φειδωλεύεται συμβουλές. Ἐνας τοῦ εἶπε πὼς θὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ὅπου καὶ νὰ πάῃ κι' ὁ Ἰησοῦς ἀπάντησε: «Αἶ ἄλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει». Ἐνας ἄλλος — ἐπρόκειτο τώρα γιὰ ἓνα μαθητὴ — ἤθελε πρῶτα νὰ θάψῃ τὸν πατέρα του: «εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς: ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς: σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.» Κι' ἓνας ἄλλος ἀκόμα: «Ἀκολουθήσω σοι, Κύριε: πρῶτον δὲ ἐπιτρέψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν: οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὐθετὸς ἐστὶν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ».

Τὸν πλησίασε κι' ἓνας πλούσιος νέος ποὺ τοῦ εἶχε κινήσει τὸ ἐνδιαφέρον ἢ διδασκαλία του, «εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς: εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δός πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. Ἀκούσας

ΣΤΑΧΥΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΓΡΟ ΤΟΥ

1. ΠΤΩΣΙΣ ΚΑΙ ΠΟΘΟΣ

«Σοὶ μόνῳ ἡμαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν Σου ἐποίησα» (Ψ. Ν', 6).

Ἄς συγκρούωνται οἱ γνῶμες τῶν φιλοσόφων, τῶν ψυχολόγων καὶ τῶν κοινωνιολόγων. Ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη ἐλεύθερος. Εἶναι τοῦ Θεοῦ μιὰ γλυκεῖα ἀκτῖνα πού, μαζί με τὰ τόσα ἄλλα μεγαλεῖα τὰ ὁποῖα καταπλήσσουν τὸ ἀνθρώπινο μυαλό, διαλαλεῖ κατὰ τὸν πλέον δυνατὸ καὶ λαμπρὸ τρόπο τὴν προσωπικὴ τοῦ ὑπαρξί, τὴν ἐνσυνείδητο ὑπόστασι, τὴν παντοδυναμία καὶ πανσοφία του, καί, πρὸ παντός, τὴν ἀγάπη του, ἀφοῦ κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴ «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν» (Α' Ἰωάν. 2,9). Ἀπὸ ἀγάπη ἄπλωσε τὸ γαλαζένιο ἀτλάζι πού λέγεται οὐρανὸς καὶ τὸ διεκόσμησε μετὰ τὰ ἀσημένια, τὰ φωτεινά του ἄστρα. Ἀπὸ ἀγάπη ἐκύλισε στὸ ἄπειρο τοῦ ἐγχρώμου αὐτοῦ χάους τὴν τεραστία λαμπρὰ σφαῖρα, πού διαχωρίζει τὴν ἡμέρα ἀπὸ τὴ νύχτα, καὶ πού ὁ κύκλος τῶν περιστροφῶν της χαράσσει τὰ ὅρια τῶν ἐποχῶν. Ἀπὸ ἀγάπη ἐσηματοποίησε καὶ ἐμορφοποίησε μετὰ τοὺς νόμους του τὰ οὐράνια σώματα καὶ τὴ γῆ μας πού ἔδωκε γιὰ κατοικία μας. Αὐτὴ συνέκλεισε τὰ θρεπτικὰ στοιχεῖα μέσα στὸ χῶμά της γιὰ νὰ βλαστήσῃ βοτάνην καὶ ἔσπειρε, σὰν πηγὴ τῆς ζωῆς, ἐπάνω της τὴ ζωὴ, ἀπ' τὶς ἐλαχιστότατες, τὶς ἀόρατες μετὰ γυμνὸν ὄφθαλμό,

δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά».

Γιὰ νὰ πάη κανεὶς μαζί του πρέπει νὰ ἐγκαταλείψῃ Σπῆτι, Νεκρούς, Οἰκογένεια, Λεφτά, ὅλες τὶς κοσμικὲς ὑποχρεώσεις, ὅλα τὰ κοσμικὰ ἀγαθὰ. Αὐτὸ πού δίνει γιὰ ἀντάλλαγμα εἶναι τόσο πολὺ, πού μ' αὐτὸ πληρώνονται ὅλα ὅσα ἀρνήθηκε κανεὶς. Ἄλλ' ὅσοι μπόρεσαν καὶ τ' ἀπαρνήθηκαν αὐτὰ εἶναι λίγοι κι' ἀπ' αὐτοὺς τοὺς λίγους πολλοὶ θ' ἀλλάξουν γνώμη.

Γιὰ τοὺς Δώδεκα, πού ἦσαν φτωχοὶ ἄνθρωποι, τὸ πρᾶγμα ἦταν κάπως εὐκόλο, κι' ὅμως δὲν θὰ μποροῦν νὰ στέκωνται ὅπως τοὺς θέλει ὁ διδάσκαλός των: «Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐζήτησάτο ὑμᾶς τοῦ συνιάσαι ὡς τὸν σῆτον». «Ὅσο καλὸ κι' ἂν ἦταν τὸ κόσκινο τοῦ Χριστοῦ, ἔμενε πάντα μετὰ τὸ σιτάρι καὶ κάτω τὸ περιττό.

(Ἀπὸ τὴν «Ἱστορία τοῦ Χριστοῦ» τοῦ Τζ. Παπίνι). Μετ. Β. Μ.

συνθέσεις της, μέχρι και τοῦ τελειότερου ὀργανισμοῦ ποῦ λέγεται ἄνθρωπος. Αὐτὸς ἔκτισε τίς ἰδιόρρυθμες καὶ πάντοτε γεμάτες ἀποθήκες τῶν τροφίμων, ποῦ πάντοτε ἀνανεοῦνται, γιὰ τὰ φυτὰ, γιὰ τοὺς μικροὺς ὀργανισμούς, γιὰ τὰ ἔντομα, γιὰ τὰ πτηνὰ, γιὰ τὰ ζῶα, γιὰ τὸν ἄνθρωπο, καὶ ἡ ἀγάπη του ἔσκαψε τίς κοιλότητες τῶν Ὀκεανῶν καὶ συνέκλεισεν ἐκεῖ, ὅπως καὶ στὴ γῆ, τὴν πολυμορφία τῆς ζωῆς, καὶ ἐξησφάλισεν εἰς αἰῶνας αἰῶνων τὴ συνέχειά της. Πυκνωμένη καὶ ὑλοποιημένη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ ἄνθρωπος, καὶ μέσα στὸν κύκλο τοῦ μυστηρίου μιᾶς τέτοιας ἀγάπης ἐκλήθη νὰ ζήσει: Μὲ λογικὴ, ἐπάνω ἀπὸ τὰ κοινὰ ἔνστικτα τῶν ἀλόγων, μὲ ξαστεριά καὶ φιλοσοφημένη κρίσι, μὲ αἰσθήματα ἀνώτερα καὶ φτερουγίσματα, ποῦ τραβοῦν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν πεζότητα τῆς ζωῆς καὶ τὸν φέρνουν σὲ μιὰ τιμητικὴ πραγματικότητα, γιὰ νὰ νοιώθῃ τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ, νὰ ζεσταίνεται ἀπὸ τὴ θεία θαλπωρὴ ποῦ τοῦ δίνει ἡ πίστις, νὰ γλυκαίνεται κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη του, τὴν πρόνοιά του καὶ τὴ δυνατὴ του προστασία.

Δὲν ὠφελεῖ ἡ περιγραφή τοῦ Παραδείσου, ποῦ ἀπ' τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐδημιουργήθη γιὰ τὴ ζωὴ, τὴν ἀνάπτυξι καὶ τὴν εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου. "Ὅ,τι ὁ Θεὸς δημιουργεῖ, κι' ὅ,τι ἀπ' τὸ Θεὸ ἐκπορεύεται εἶναι, γιὰ τὴν ἀνθρωπίνην κατάληψι, στὴν τελειότητα, στὴν ἁρμονία, στὴν ὁμορφιά καὶ στὴν σκοπιμότητά του κάτι τὸ ἀσύλληπτον ὡς «καλὸν λίαν» (Γενέσ. 9,31). Τὸ ἀπόλυτον δὲν σχετικοποιεῖται· καὶ μπορεῖ νὰ φαντασθῇ κανεὶς τί σημαίνει τὸ «καλὸν λίαν» τῆς δημιουργίας. Ἐὰν ἤγγιζε σὲ θεϊότητα αὐτὸν τὸν Θεόν, ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ τέτοια μάτια ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ βλέπῃ τὸ ἀπόλυτον κάλλος· οὔτε καὶ τέτοια καρδιὰ νὰ κλείνῃ μέσα της τὰ κύματα τοῦ θεικοῦ ἐνθουσιασμοῦ· οὔτε τέτοια αὐτιά γιὰ νὰ ἀκούῃ τὴν παναρμόνιον ἀγγελικὴ συναυλία. Ἐπρεπε ἄλλη νὰ εἶναι ἡ κατασκευὴ του. Ἄλλὰ γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ ἡ ψυχοσωματικὴ του κατασκευὴ καὶ τὸ μικρομέγαλο περιβάλλον του ὑπῆρξαν σὲ τελειότητα ἀπολύτου, ποῦ ἔδινε τὴν ψυχικὴ, ἠθικὴ καὶ αἰσθητικὴ πληρότητα, συνεπῶς καὶ τὴ διπλῆ εὐδαιμονία. Γιατὶ ὕλικά, ὅσων ζωντανὸς ὀργανισμός, ὁ ἄνθρωπος τὰ πάντα εἶχεν ἐν πλησμονῇ. Ἡθικά, εἶχε ντυθῆ μὲ τὸ φῶς τῆς ἀρετῆς, γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἐφύτρωσαν στὸ κορμί του οὔτε τρίχες,

οὔτε πούπουλα καὶ φτερά, οὔτε καὶ ἐκαλύφθη μὲ φολίδες σκληρές, ὅπως ἐκαλύφθη πολλῶν ἑρπετῶν τὸ σῶμα. Φῶς καὶ μέσα, φῶς κί' ἀπ' ἔξω. Κί' ἐπάνω ἀπ' ὅλα τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας μὲ τὴ ζεστὴ παρουσία τοῦ Θεοῦ. "Ὅπου ὑπάρχει ὑγεία, φῶς, ὁμορφιά, καθαρότης, μιὰ γλυκεῖα ἀτμόσφαιρα τῆς αἰωνίας ἀνοιξέως, ἐκεῖ καὶ τὰ παιδιὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀπλᾶ, ἀφελῆ, ἄδολα, μ' ἓνα χαμόγελο ἀσκίαστο στὸ παιγνίδι τῆς φύσεως. Ἐκεῖ καὶ τὸ λιοντάρι, καὶ ἡ τίγρις, καὶ τὰ πολύσχημα ἄλλα καὶ κλιμακωτῶν μεγεθῶν θηρία, ὅπως καὶ τὰ πολύχρωμα καὶ πολυδιάστατα πουλιὰ ἡμερα, καὶ στὴν ἐξουσία τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα μιὰ τεράστια κληρονομία, ὅλα στὴ διάθεσι τοῦ παιδιοῦ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ: «Καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς». Γενέσ. Α'. 28. "Ἄς φλυαροῦν οἱ ψευτοεπιστήμονες. Ἡ μεγαλειτέρα τους τιμωρία εἶναι ἡ ψευτιά πού τους ἔχει ἀφίσει τὰ μεγάλα κενὰ στὴν ψυχὴ τους· τὰ ἐρωτηματικὰ στὴ συνειδησί τους· τὰ συνεχῆ ραπίσματα πού παίρνουν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Πνεύματος. Παντοῦ ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ, παντοῦ ἡ πρόνοιά του, τὰ πάντα κλείνουν τὴ ζωὴ ἀπ' τὴ ζωὴ, καὶ φέρνουν τὴν σφραγίδα τοῦ Δημιουργοῦ πού εἶναι Νοῦς καὶ ἐφαρμόζει τὸ σχέδιό του. «Ἴδου δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα, ὃ ἐστὶν ἐπάνω πάσης γῆς, καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρδίαν σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν...» Γενέσ. α. 29 κ. ε. Καὶ ὁ ἀέρας, καὶ τὸ χῶμα στὴν ἀκροτάτη του κατάτμησι καὶ τὸ νερὸ — γλυκὸ ἢ ἄλμυρὸ — κλείνει τὴ ζωὴ, ἀλλὰ καὶ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ συντήρησί της. Κί' ὅλα αὐτὰ ἔγιναν γιὰ τὸν ἄνθρωπο, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔγινε γιὰ τὸ Θεό.

Δὲν χρειάζοταν κανένα ξεχωριστὸ συμβόλαιο, καμμιά ἰδιαιτέρα διαθήκη τῆς κληρονομιάς πού ἀνῆκε στὸν ἄνθρωπο. Ἄρκοῦσε τὸ χαμόγελο τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα πού, φυτευμένο στὴν καρδιά τοῦ πλάσματός του, τὸν κρατοῦσε δεμένο κοντά του καὶ τοῦδινε ἐξουσιαστικὰ δικαιώματα στὴ γῆ, στὴ θάλασσα, στὸν ἀέρα. Οὔτε δυσκρασία ἀνέμων, οὔτε ἀφύσιες μεταβολές στὴν ἀτμόσφαιρα, οὔτε ἐπιζήμιες

ἐναλλαγές καιρῶν, οὔτε στειρότης καὶ ἄγονον ἐδάφους, οὔτε κόπος, μόχθος καὶ ἰδρῶτες, οὔτε βασιανιστικὲς φροντίδες, ἀγωνίες, ἄγχος καὶ ἀϋπνίες, οὔτε ψυχονευρωτικὲς καταστάσεις, οὔτε δαρμὸς συνειδήσεων. Ἀπουσίαζε καὶ τὸ φυσικὸ καὶ τὸ ἠθικὸ κακὸ. Ἡ γλυκύτης τῆς ἀτμοσφαιρας, ἡ ὀργιάζουσα καρπογόνος βλάστησις, ἡ σφίζουσα ζωὴ μὲ τὴν πολυμορφία καὶ τὸ πολυχρωμότης, ἡ εἰρηνικὴ συνύπαρξις τῶν πάντων, ἡ γαλήνη τῆς ψυχῆς, τὸ θεϊκὸ φῶς ποὺ τὰ πάντα ἀγκάλιαζε καὶ τὰ πάντα ζωοποιοῦσε, ἰδοὺ ὁ Παράδεισος. Κι' ἔστησε ψηλά, πολὺ ψηλά τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός: «Κι' ἦταν κοντά μας ὁ Θεός... Μ' ἀπ' τὴ στιγμή ποὺ τὸ κακὸ σὰν φίδι, ἐτύλιξε θανάσιμα μὲ δόλο τὴ ζωὴ μας, σκοτεινίασεν ὁ οὐρανός, πέταξ' ἡ καλωσύνη τοῦ Πλάστη γιὰ τὸ πλάσμα του. Ἀγρίεψεν ἡ φύσι, κι' ἐζήτησε νὰ καταπιῇ τὸ πᾶν, καὶ ν' ἀφανίσῃ ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς τὴ θεία ζωγραφία της. Ἄνοιξι ἦταν γελαστή, κι' αὖρα γλυκεῖα ἡ ἀγάπη ποὺ χάιδευε τὰ πρόσωπα, τὰ δένδρα, τὰ πουλάκια. Τὸ χαμογέλιο τῆς χαρᾶς ἦταν τ' ἀνθρώπου προίκα ποὺ ἐπλάστηκεν ἐλεύθερος.....»

Γνωστὴ ἡ Ἱστορία.. Ἀφορμὴ καὶ ὄχι αἰτία ἡ δοκιμασία τῆς ἐλευθερίας: «Καὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ λέγων ἀπὸ πᾶν ξύλον τῷ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῆ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.» Γενέσ. Β, 16-17. Εἶναι τοῦ μείζονος ἡ ἀγαπῶσα φωνὴ πρὸς τὸ ἔλασσον ποὺ ἔχει καθαρότητα αἱμάτων, διαύγειαν κρίσεως, ἠθικὴν εὐαισθησία καὶ ἐλευθερία προτιμήσεως, ποὺ ἀπουσιάζει τὸ κληρονομικὸ στοιχεῖο τῶν ἀκατανικήτων ροπῶν καὶ ὁρμῶν, ποὺ δυνατὰ ἐπισείεται ὁ κίνδυνος τῆς αὐτοκαταστροφῆς, τοῦ ἀφανισμοῦ: «θανάτῳ ἀποθανεῖσθε». Τὸ νὰ ἐπιβάλλεται στὸν ἄνθρωπο γιὰ τὴν ἴδια του χαρὰ, στὸν προσωπικὸ του θρίαμβο, ἀπὸ τὴ δικὴ του νίκη στὸν πειρασμὸ τῆς προκλήσεως, μιὰ μηδαμινὴ, στὸν ὠκεανὸ τῆς αἰωνιότητος, νηστεία, χρονικῶς, ἀσφαλῶς, περιωρισμένη, εἶναι τιμητικὸ καὶ ἐνδεικτικὸ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι πλέγμα ριζωμάτων ἐνστίκτων, ποὺ μηχανικὰ στὰ ζῶα ρυθμίζουν τὴ ζωὴ καὶ τὴ συντήρησί της. Τὰ ζῶα εἶναι ὑπηρετικά, ὅπως καὶ μία τελεία μηχανή, τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ κουμπιά

τῆς φυσιολογικῆς λειτουργίας ρυθμίζουν, χωρὶς συνείδησι, τὰ πάντα ἐκεῖ καὶ τὰ φέρουν στὸν κύκλο τῆς σκοπιμότητος χάριν τῆς γενικῆς ἁρμονίας καὶ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ζῶον φυσιολογικὰ ἀπολαμβάνει. Δὲν ἔχει οὔτε χαρὰ οὔτε λύπη μὲ τὸ μεταφυσικὸ τους περιεχόμενο. Καὶ κάθε ζημία ποῦ θὰ κάνουν στερεῖται ἠθικοῦ νοήματος. Πειθαρχοῦν στὸ χαλινάρι, στὸ κλουβί, στὸ βούρδουλα συνειρμικά. Δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ὀδηγηθῆ στὸ Δικαστήριον καὶ νὰ τοῦ ἐπιβληθῆ ἐπισήμως, καὶ μὲ δικαστικὴν ἀπόφασιν ποινὴ, γιὰτὶ δὲν ἔχει καταλογισμό. Ποτὲ δὲν θὰ ἐπιτιμήσωμε τὸ ζῶον σὲ μιὰ ζημίαν ποῦ ἔκαμε μὲ τὴ φράσιν ποῦ χρησιμοποιοῦμε γιὰ τὸν ἄνθρωπον: «Δὲν ντρέπεσαι;» Οὔτε νοιώθει, οὔτε αἰσθάνεται, οὔτε καὶ ντρέπεται. Ἀσκεῖται ἀπλῶς, δέρνεται καὶ δένεται, καὶ κανεὶς δὲν παραξενεύεται γι' αὐτό. Ἄλλ' οἱ ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα ὅπως οἱ Πρωτόπλαστοι ποῦ ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τοῦ κληρονομικοῦ κακοῦ φόρτου, καὶ δὲν εἶχεν ὑποστῆ λύγισμα ἢ ἠθικὴ τους βούλησις, μποροῦσαν ν' ἀντισταθοῦν στὴν πρόκλησιν τοῦ ἐξώκοσμου κακοῦ. Δὲν ἦταν, ἐξ ἄλλου, γινώριμη ἢ φωνὴ του. Δὲν ἐπλήρωνε κενὰ στὴ ζωὴ τους. Δὲν εἶχαν ἱερότητα τὰ λόγια του. Τὸ ψέμμα, ἢ διαβολή, ἢ συκοφαντία κατὰ τοῦ Πλάστου ἦσαν ὡμὰ καὶ εὐδιάκριτα. Ἡ ἐχθρότης τῆς σατανικῆς εἰσηγήσεως ὀλοφάνερη. Ὅταν συκοφαντῆται ὁ εὐεργέτης, ὁ εὐεργετούμενος δὲν μένει ἀπάθης, δὲν νυστάζει, δὲν τραβιέται πρὸς τὸ μέρος τοῦ συκοφάντου, κι' ἐὰν αὐτὸς κολακεύῃ γιὰ νὰ ἀπατήσῃ. Γινῶσις τοῦ καλοῦ μὲ παράβασιν θείας ἐντολῆς εἶναι ψέμμα, καὶ σὰν ψέμμα ἔπρεπε νὰ ἐξεγείρῃ τὴν συνείδησίν τους καὶ νὰ καλέσουν τὸ Θεό, ποῦ ἦταν κοντὰ τους, σὲ βοήθεια.

Στὴ νωθρότητα τῆς ψυχῆς, ποῦ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ἠθικῶς ἀδιάβλητος, οἱ πατέρες ἀποδίδουν τὴν πτωσίαν. Τὸ νὰ σοῦ δοθῆ ἓνας οὐράνιος θησαυρὸς πνευματικός, ἢ, ἐπὶ τέλους, μαζί μ' αὐτὸν καὶ ὑλικὸς γιὰ τὴν συντήρησίν σου, αὐτὸ ἀνῆκει πρῶτα στὸ Θεὸ ποῦ τὸ κάνει γιὰτὶ σ' ἀγαπᾷ κι' ἔχεις πείρα σ' αὐτό. Τὸ νὰ μείνης ὅμως ξυπνητὸς φρουρὸς τοῦ πλοῦτου σου ποῦ εἶναι δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ εἶναι δικό σου καὶ σὲ τιμᾷ. Ἄλλο τὸ θέμα τοῦ ἐξώκοσμου κακοῦ, καὶ ἄλλο τὸ θέμα τοῦ δικοῦ σου ὀπλισμοῦ, τῆς ἰδικῆς σου ἀξίας, τῆς ἰδικῆς σου εὐθύνης. Οἱ πρωτόπλαστοι

ὅπως καὶ ὁ καθέννας μας, δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ κριτικὴ σὲ θέματα ποῦ ἔχει στὶς σελίδες τοῦ βιβλίου του ὁ Θεός. Μιὰ τέτοια κριτικὴ μᾶς ἀποσπᾷ ἀπὸ τὴν ἐσώστρεφῃ προσευχῇ, καὶ ἀπὸ τὴν ἐξώστρεφῃ προσοχῇ γύρω ἀπὸ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, ποῦ εἶναι ἡ δημιουργικὴ αἰτία τῶν πάντων, ἐκτὸς τοῦ κακοῦ. Ἡ ἐσώστρεφῃ, βαθειά, μυστικὴ προσευχῇ, ὄχι τῶν χειλέων ἀλλὰ τῆς καρδιάς, κρατεῖ σφιχτά, γεροδεμένο τὸν ἄνθρωπο κοντὰ στὸ Θεό, καὶ τὸν τροφοδοτεῖ μὲ τὴ χάρι του. Καὶ ἡ προσοχὴ στὰ δημιουργήματά του τὸν κάνει φιλοσοφικώτερο καὶ πνευματικώτερο καὶ τὸν ἀναγκάζει νὰ φωνάξῃ μὲ θαυμασμό: «Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας». Ἡ πρώτη κρούσις τοῦ ὑπὸ μορφὴν συμβολικοῦ φιδιοῦ Κακοῦ, νωθρότητα ἐξεμεταλλεύθη, ὅπως καὶ τὸ αἰσθητικὸ καὶ αἰσθησιακὸ στοιχεῖο, γιὰ νὰ θέσῃ σὲ κίνησι τὸ μηχανισμό τῆς περιεργείας. Ἀλλὰ τὸ αἰσθησιακὸ στοιχεῖο, ὅπως καὶ τὸ αἰσθητικὸ, κ' αὐτὴ ἀκόμη ἡ περιέργεια, δὲν εἶναι, καθ' ἑαυτά, ἠθικῶς διαβλητά. Εἶναι δημιουργικές, γόνιμες καὶ μορφωτικὲς δυνάμεις, ἀρκεῖ νὰ ὑποταχθοῦν στὸ νόμο τοῦ Θεοῦ. Οὔτε ἀναίσθητος σὰν πέτρα νοεῖται ὁ ἄνθρωπος, οὔτε ἀφιλόκαλος, οὔτε καὶ ἀδιάφορος. Ἡ ἀδιάβλητος ἡδονή, σωματικὴ ἢ πνευματικὴ, εἶναι στὴ φυσικὴ σύστασι τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι δὲ καὶ μένει ἀδιάβλητος, ὅταν ῥυθμίζεται σὲ ποσὸν καὶ ποιὸν ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποῦ εἶναι ἐκπεφρασμένο στὰς Ἀγίας Γραφάς. Οἱ πρωτόπλαστοι ἔλαβαν γινῶσιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, λοιπόν. Ἡ γινῶσις συνιστᾷ εὐθύνην. Ὅταν ἐξετοξεύετο κατὰ τοῦ Θεοῦ ἡ βλασφημία τῆς συνοφαντικῆς δυσφημῆσεως ἐκ μέρους τοῦ Σατανᾶ, «καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί: οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε: ἡδὴ γὰρ ὁ Θεός, ὅτι ἦ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διηνοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν», (Γενέσ. Γ', 4 κ.έ.), τόσον ἡ Εὐὰ ὅσον καὶ ὁ Ἀδάμ, ὄφειλαν νὰ φρικιάσουν ὅπως φρικιᾷ ἡ γάτα πρὸ τοῦ κυνηγετικοῦ σκύλου μπροστὰ στὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου. Αὐτὴ ἡ αἰσθητικὴ ἔλξις καὶ ἡ νοσηρὰ περιέργεια, αὐτὴ ἡ γεῦσις καὶ τὰ παρεπόμενα, μπῆκαν πλέον στὴν τροχιά τῆς παρακοῆς καὶ τῆς ἀπειθαρχίας μὲ τὰ τρομερὰ γιὰ τὴν ἠθικὴ καὶ φυσικὴν ὑπόστασι τῶν Πρωτοπλάστων καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀποτελέσματα:

«Καὶ εἶδεν ἡ γυνή, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρωσιν καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὄραϊόν ἐστι τοῦ κατανοῆσαι, καὶ λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε· καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. Καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν...» Ἐκ τῆς ἀνωτέρας θεωρίας, στὸν κατωτέρου ποιῶν ὑλιστικὸν εὐδαιμονισμό τῆς ἐφημέρου ζωῆς. Ἐκ τῆς ἀπονήρευτο, τὴν ἀπλότητα καὶ ἀθωότητα, στὴν πονηρία, στὸ πολυκύμαντο φουρτούνιασμα, στὴν ντροπή. Αὐτὴ ἦταν ἡ γνώσις τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, κ' αὐτὴ ἦταν ἡ θεοποίησις ποῦ προεφήτευσεν ὁ Σατανᾶς σὰν δῶρο τῆς παρακοῆς. Εἶναι τὸ αἰώνιο τροπᾶριον τοῦ κακοποιῶν Πνεύματος ποῦ διασπᾶ τὴν πνευματικὴν ἐνότητα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τοῦ καλλιέργει τὸ κτηνώδες σ' ὅλες του τίς μορφές καὶ ἐκδηλώσεις καὶ μ' ὅλα τὰ μέσα. Κι' ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν βουλώσῃ τ' αὐτιά του στοῦ πειρασμοῦ τὸ ψεῦδος, δὲν κλείσῃ τὰ μάτια του στὴν ἐπιφανειακὴ ὀραϊότητα, καὶ δὲν ἀποποιηθῇ τὴν ὕλη ποῦ τοῦ προσφέρεται σὰν καλοζυμωμένη καὶ εὐγεστὴ τροφή, ἀσφαλῶς θά πέσῃ σὲ διπλῆ συμφορά. Γιατὶ μπαίνει σὲ ἀφορισμό. Ἡ παρακοὴ ἔναντι τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ λογίζεται ἀποστασία. Καὶ ὡς ἀποστασία ποῦ προκαλεῖται ἀπὸ τὴν ἠθικὴ διάστασι, ἀφίνει τελείως ἀκάλυπτο καὶ ἀπροστάτευτο τὸν ἀποστάτη, ὥστε νὰ ὑφίσταται ὅλας τὰς συνεπείας: Ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φαγῆ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῆ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ. Ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε ἐκ γῆς ἐξ ἧς ἐλήφθης, ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ». (Γενέσ. Γ', 8-24). Ἴδου πῶς ἔλαβε σάρκα καὶ ὅσα ἡ φιλαλήθεια τοῦ Σατανᾶ: Ἀφορισμός, συνειδήσεως μολυσμός μετὰ τὴν προσωπικὴ ἐνοχλή, κουρέλιασμα τοῦ χιτῶνος τῆς ἀρετῆς, φυσικὸ καὶ ἠθικὸ κακὸ ποῦ διαιωνίζει τὸν πόνο διὰ μέσου τῶν γενεῶν κατὰ κληρονομικὴν διαδοχὴν: «Διὰ τοῦτο ὡσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἀμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε καὶ διὰ τῆς ἀμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον... Ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Μαυσέως

και ἐπὶ τοὺς μὴ ἀμαρτήσαντας (προσωπικῶς) ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ μέλλοντος) (Ρωμ. Ε', 12-14).

Τὸ νὰ πολυπραγμονῆ κανεὶς ἐπάνω στὴ φύσι τοῦ κακοῦ και στὴ διείσδυσί του στὸ μυαλό μας, στὴν καρδιά μας, στὴ σάρκα μας και στὰ ὀστά μας, δὲν βγαίνει τίποτε. Φωτεινότερο μυστήριο, μπορεῖ νὰ εἰπῆ κανεὶς, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ, παρὰ τὸ ὀξύμωρο τοῦ σχήματος. Γιατὶ μπροστά μου ἔχω: ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ ποὺ παραβαίνω, πρόρρησιν τοῦ καταπτώματος ποὺ θὰ φθάσω ἀπὸ τὴν παρακοή. Λιμοί, λοιμοί, σεισμοί, γεωλογικὲς ἀναστατώσεις, δυσκρασίες καιρικὲς, ἀφορία τῆς γῆς, δυστυχία, ἐξαθλίωσις, ἀρρώστειες στὰ δένδρα, στὰ φυτά, στὰ ζῶα, στὸν ἄνθρωπο, πόνος και δάκρυ παντοῦ μετὰ τὴν πτώσι, φυγάδευσις τῆς χαρᾶς και τῆς γαλήνης. Πραγματικὸς κατακλυσμὸς και συνέπεια τῆς παρακοῆς και, ὅπως σημειώνει ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, (Ρωμ. Η', 19). «Τῆ ματαιότητι ἣ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἐκούσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι και αὐτὴ ἣ κτίσις ἐλευθερωθῆσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. Οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα κτίσις συστενάζει και συναδίνει ἄχρι τοῦ νῦν» (Ρωμ. Η', 20,23). Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότης, μετὰ τὴ διαφορά ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν διαφθάρη τελείως, παρὰ τὴν ἀμαύρωσι τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ. Ἔμεινε μέσα του ὁ βαθὺς πόθος τοῦ λυτρωμοῦ, πόθος ποὺ ἐξειλίχθη σὲ μιὰ νοσταλγία γιὰ τὴ χαμένη του Πατρίδα. Ὁ πόθος αὐτὸς διετηρήθη και διεκηρύχθη μετὰ κάθε τρόπο και μετὰ διάφορα λυτρωτικῆς σημασίας σύμβολα. Καὶ ἡ γλυκειὰ νοσταλγία γιὰ τὸ φῶς, γιὰ τὴν ὑγεία, γιὰ τὴν χαρὰ, γιὰ τὴν δοξασμένη αἰωνιότητα συνετηρεῖτο μετὰ τὸ προφητικὸ ἐκεῖνο ῥῆμα: «Και ἔχθραν θῆσω ἀνὰ μέσον σου — λέγει ὁ Θεὸς στὸν ὄφι— και ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου και ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτὸς σου τηρήσει τὴν κεφαλὴν, και σὺ τηρήσεις αὐτοῦ τὴν πταίριαν» (Γενέσ. Γ', 15). Θᾶρχιζε μιὰ πάλη, ἕνας σκληρὸς ἀγὼν μεταξύ δυνάμεων τοῦ φωτός και δυνάμεων τοῦ σκότους, μετὰ τέρμα τὸν θρίαμβον τοῦ Ἀγαθοῦ, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀναμενομένου Μεσσίας, τοῦ Λυτρωτοῦ. Δὲν μποροῦσε νὰ ἀνατραπῆ τὸ σχέδιο τῆς Βουλῆς τοῦ Θεοῦ, γιατί ὁ ἄν-

Η ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ

2ον) Ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Ἱερέως εἰς τὰ Μυστήρια Βαπτίσεων καὶ Γάμων.

Ἡ τέλεσις τῶν Μυστηρίων τούτων, τὰ ὅποια τελοῦνται εἰς τὸν Ἱερὸν Ναόν, εἶναι δύο σημαντικαὶ εὐκαιρίαι ἀποδείξεως τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς τοῦ Ἑφημερίου. Συνήθως οἱ προσκεκλημένοι εἶναι πολλοί, καὶ ἡ θέσις τοῦ τελούντος τὸ Μυστήριον καθίσταται δυσκολωτέρα. Ποίαν στάσιν θὰ λάβῃ ὁ Ἱερεὺς, ὅταν ὁ θόρυβος καὶ ἡ ἀταξία βεβηλώνουν τὴν ἱερότητα τοῦ χώρου καὶ ἐμποδίζουν τὴν κανονικὴν τέλεσιν τοῦ Μυστηρίου; Εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὸ ὕφος, εἰς τὴν ἐνδεχομένην ὑπόδειξιν ἢ παρατήρησιν θὰ πρυτανεύσῃ ἡ εὐγένεια, ἡ σοβαρότης, ἡ αὐτοπεποιθήσις καὶ ἡ ἐτοιμότης, ἡ ἱεροπρέπεια καὶ ἡ πνευματικότης. Ἡμπορεῖ νὰ εἴπῃ περίπου τὰ ἐξῆς, πρὶν ἀρχίσῃ σὸ Μυστήριον: «Εὐλαβεῖς μου Χριστιανοί, συγκεντρωθήκαμε στὸν Ἱερὸ αὐτὸ χωρὸ γιὰ νὰ παρακαλέσουμε τὸν Κύριό μας νὰ χαρίσῃ τὴν εὐτυχία καὶ προκοπὴν στὸν ὑποψήφιον Χριστιανὸν (ἢ τοὺς μελλονύμφους). Θεωρῶ περιττὸ νὰ σᾶς ὑποδείξω καὶ ἀπλῶς σᾶς ὑπενθυμίζω τὴν ἱερότητα καὶ σοβαρότητα χώρου καὶ τελουμένων, ποῦ ἡ εὐχαριστήσις μας δὲν θὰ πρέπῃ νὰ μᾶς ἀφαιρέσουν στὴ λίγη αὐτὴ ὥρα, ποῦ θὰ χρειασθῇ γιὰ τὸ Μυστήριον. Πολὺν θὰ μᾶς εὐχαριστήσουν οἱ διάφορες προσευχῆς τοῦ Μυστηρίου, ἀν βέβαια τις παρακολουθήσουμε μὲ ἡσυχία καὶ προσοχή. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ «ἡ γυνὴ ἴνα φοβῆται τὸν ἄνδρα» δὲν θὰ πρέπῃ νὰ μᾶς δώσῃ τὸ σύνθημα εἰρωνείας καὶ ἀντιδράσεως, ὅπως κακῶς γίνεται, διότι ὁ φόβος ἐδῶ σχετίζεται

ἄνθρωπος εἶναι μιὰ προεκβολὴ τῆς ἀγάπης του. Καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ποῦ ἐπλασε τὸν ἄνθρωπο δὲν φέρει μέσα της στοιχεῖα φθορᾶς· εἶναι ἀφθαρτὴ καὶ αἰωνία· ζωντανεύει τοὺς νεκροὺς, ἀνορθώνει τοὺς πεσμένους, φωτίζει τοὺς σκοτισμένους καὶ ἀγιάζει τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Ἡ ἀγάπη αὐτὴ τοῦ Θεοῦ, ἄρρητη στὸ πρόσωπο τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου, (Ἰωάν. Α', 1-18), θὰ μιλήσῃ μὲ τὸ στόμα τῶν Ἁγίων Προφητῶν γιὰ νὰ τονώσῃ τὴν ἐλπίδα, νὰ στηρίξῃ τὰ κλονισμένα πόδια καὶ νὰ κρατήσῃ σὲ ἀνάτασι τὰ παραλελυμένα χέρια.

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ

Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος.

μέ τόν σεβασμόν καί τήν ὑπακοή τῆς γυναίκα πρὸς τόν ἄνδρα, πού πρέπει νά τήν ἀγαπᾷ ὅπως ὁ Χριστός τήν Ἐκκλησίαν. Τὸ Μυστήριον κατόπιν θά πρέπει νά τελεσθῇ μέ φόβον Θεοῦ, καί ὄχι μηχανικῶς καί ἐπαγγελματικῶς. Καί τοῦτο διότι ἡ ὥρα ἐκείνη, καθ' ἣν τελοῦμεν τὸ δημόσιον αὐτὸ λειτουργήμα, δέν παύει νά εἶναι προσευχὴ καί νά ἔχη ὅλα τὰ στοιχεῖα μιᾶς ιδιωτικῆς προσευχῆς.

Κατὰ τὸ «Ἡσαΐα χόρευε» ὁ λειτουργὸς καλεῖται νά ὀπλισθῇ μέ γρανιτώδη ὑπομονήν, ἀλλὰ καί νά κάμῃ μίαν στιγμιαίαν διακοπήν, διὰ νά παρακαλέσῃ μέ ὕφος παραπόνου νά διατηρηθῇ ἡ θρησκευτικὴ εὐλάβεια καί τάξις, ἡ ὁποία διεσαλεύθη δυστυχῶς.

Εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Βαπτίσεως εἰδικῶς, ὅπου πολλὰ παιδιὰ μέ περιέργειαν παρακολουθοῦν καί ἴσως ἐνοχλοῦν, δέν πρέπει νά ξεχνοῦμε ὅτι ὁ Κύριός μας ἰδιαίτερος ἀγάπησε τὰ παιδιὰ, τὰ ἐδέχετο, τὰ εὐλογοῦσε καί τὰ μετεχειρίζετο εἰς τήν διδασκαλίαν του ὡς παραδείγματα κλπ. Διὰ τοῦτο ἡ πρὸς αὐτὰ συμπεριφορὰ μας θά εἶναι γλυκεῖα, ἤρεμος καί ὄχι ἐκρηκτικὴ. Ἐπιβλητικὴ καί ὄχι θορυβώδης. Δικαία, παιδαγωγικὴ, συμπαθητικὴ καί ὄχι περιφρονητικὴ. Ἄς ἀφίσωμε τὰ παιδιὰ ἐκεῖ πού πρέπει κι' ὅπως πρέπει νά χαροῦν τὸ Μυστήριον αὐτό, πού περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον συγκινοῦνται καί χαίρονται.

3ον) Ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Ἱερέως εἰς τὴν κηδείαν.

Τὸ «κλαίειν μετὰ κλαιόντων» ἐδῶ κυρίως ἔχει τὴν ἐφαρμογὴν του. Ἡ ὄλη μας συμπεριφορὰ καί στάσις θά δείχνῃ πραγματικὴν καί συνειδητὴν συμμετοχὴν εἰς τὸ πένθος. Ἄμα τῇ ἀναγγελίᾳ τοῦ θανάτου, θά ἐπισκεφθῶμεν τὸ λείψανον ἀμέσως διὰ τὸ τρισάγιον. Τότε, ἢ μετὰ, θά εἴπωμεν ἢ θά διαβάσωμεν ὅσα ὁμιλοῦν περὶ ἀθανασίας κλπ., προκειμένου νά παρηγορήσωμεν, εὐχηθῶμεν καί διαφωτίσωμεν καταλλήλως τοὺς πενθοῦντας. Κατὰ τὴν ἐκφορὰν πολὺ θά προσέξωμεν ὅπως ἀποφύγωμεν ἐντόνους συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι θά μᾶς χαρακτηρίσουν ψυχροὺς, ἀδιαφόρους καί ἐπαγγελματίας τοῦ χειρίστου εἶδους, ὅποτε θά χάσωμεν τὴν ἐκτίμησιν τῆς κοινωνίας. Θά συμμετέχωμεν μὲν εἰς τὴν λύπην, λόγῳ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ θά ἀποδεικνύωμεν μέ τὴν ὄλην μας διαγωγὴν, ὅτι ὁ θάνατος δέν εἶναι παῦσις ζωῆς ἀλλὰ ἀλλαγὴ ζωῆς. Καί θά λυπούμεθα μετὰ τῶν τεθλιμμένων διὰ τὸν χωρισμὸν πού ἐπέφερεν ὁ θάνατος.

“Όταν δὲ θὰ ψάλλωμεν καὶ θὰ εὐχηθῶμεν εἰς τὸν Ναόν, τότε θ’ ἀποδείξωμεν ποῖα συναισθήματα μᾶς διακατέχουν. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν, πρὸς τοῦτο, ὕφος πένθιμο καὶ νὰ ἀποδώσωμεν τὰ ἰδιόμελα τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας μετὰ τὴν ὀρθὴν φιλοσοφοῦσαν ψαλμωδίαν. Μετὰ τὸν ἀντίστοιχον ἦχον, τὸν ἀνάλογον τῆς ἐκτελέσεως χρόνον καὶ μετὰ τὸ πρέπον ὕφος, τὸ πένθιμον ἀλλὰ καὶ τὸ παρηγορητικόν, θὰ διδάξωμεν περὶ ματαιότητος καὶ αἰωνιότητος τοὺς τεθλιμμένους καὶ θὰ τοὺς παρηγορήσωμεν ἀσφαλῶς. Εἶναι προτιμότερον μία καλὴ ἀπαγγελία, παρὰ μία «σπασμένη» ψαλμωδία, δεδομένου ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ ψάλλειν εἶναι ἡ ἔντεχνος, ἔντονος καὶ καθαρὴ ἀπόδοσις καὶ μετάδοσις θρησκευτικῶν νοημάτων καὶ συναισθημάτων.

“Όταν κατόπιν ἐπιστρέψωμεν ἀπὸ τὸν ἐνταφιασμόν, καλὸν εἶναι νὰ μὴ παρηγορήσωμεν μετὰ λόγους ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνάλογον στάσιν μας, διότι οἱ πενθοῦντες τότε εἶναι ἀπαρηγόρητοι.

4ον) Ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Ἱερέως κατὰ τὴν ἀμοιβὴν τοῦ ἐκ τῶν ἱεροπραξιῶν.

Τὸ ζήτημα αὐτὸ τῆς ἐπ’ εὐκαιρίᾳ οἰασθήποτε ἱεροπραξίας οἰκονομικῆς βοηθείας τοῦ Ἱερέως ἀποτελεῖ τὴν λυδίαν λίθον, δι’ ἧς δοκιμάζεται ἡ ὀρθὴ πνευματικότης τοῦ λειτουργοῦ τοῦ Ὑψίστου. Ἐκεῖ θὰ ἀποδείξωμεν ἂν ἐτελέσαμεν τὸ Μυστήριον ὡς «διάκονοι τῶν Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ» ἢ ὡς ἔμποροι τῆς Θείας Χάριτος. Κινδυνεύομεν νὰ περιπέσωμεν εἰς τὸ φοβερώτατον παράπτωμα τῆς Συμωνίας, ἂν διατιμήσωμεν τὸ Μυστήριον ἢ ἀπαιτήσωμεν τὸ δικαίωμά μας. Ἔως ὅτου ὁ Παντοδύναμος μᾶς λύσῃ τὸ ἐφημεριακὸν πρόβλημα διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν παραγόντων, διὰ δικαίας καὶ ἀξιοπρεποῦς λύσεως, ἔχομεν νὰ κάμνωμεν τὰς ἐξῆς παρατηρήσεις ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα αὐτό:

α) Ἡ τέλεσις μιᾶς ἱεροπραξίας δὲν δημιουργεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ἀμοιβῆς, διότι τότε περιπίπτομεν εἰς τὸ παράπτωμα τῆς Συμωνίας, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀσυγχώρητον. Ἀλλὰ μεταξὺ Ἱερέως καὶ δεχομένου τὸ Α ἢ Β Μυστήριον δημιουργεῖται μία σχέσις εὐεργέτου καὶ εὐεργετουμένου. Καὶ ὁ μὲν εὐεργέτης—Ἱερεὺς, κάμνει ὅ,τι κάμνει ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ διὰ λογαριασμόν τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ εὐεργετούμενος—Χριστιανὸς ἀπὸ εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν Θεῖαν Χάριν, ἣν ἔλαβεν μέσῳ τοῦ Ἱερέως ἀνταποδίδει, ἐκφράζει τὸ εὐχαριστῶν του μετὰ ἓνα χρηματικὸν δῶρον, συνήθως, ἀναλόγως πρὸς τὴν οἰκονομικὴν του δυνατότητα. Καὶ τὸ δίδει ὅχι δι’ ἀμοιβῆν,

ἀλλὰ ἀπὸ ἀγάπην, διότι ἡ Θεία Χάρις δὲν πληρῶνεται, ἀλλὰ μεταδίδεται δωρεὰν πρὸς τοὺς ἐπιθυμοῦντας, οἰασθήποτε κοινωνικῆς τάξεως καὶ οἰκονομικῆς δυνατοῦτος. Κατὰ τὴν παλαιὰν δὲ ἐποχὴν, τὰ χρήματα αὐτὰ ὁ κληρικὸς τὰ διέθετεν εἰς τοὺς ἀπόρους τῆς Ἐκκλησίας, κατόπιν ὅμως λόγῳ εἰδικῶν συνθηκῶν τὰ ἐχρησιμοποιοῦσε πρὸς συντήρησίν του κατὰ τὸ «Οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι ἐκ τοῦ Ἱεροῦ ἐσθίουσιν καὶ τοῖς τὸ Εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ζῆν» (Α' Κορ. 9,13-14).

β) Πρωτίστως θὰ τελέσωμεν μίαν ἱεροπραξίαν, καὶ κατόπιν θὰ δεχθῶμεν ὅ,τι μᾶς δώσουν καὶ ἂν μᾶς δώσουν, χωρὶς νὰ τοὺς ὑποχρεώσωμεν, εὐχαριστοῦντες τὸν Θεὸν «ἐξ οὗ πᾶσα δόσις ἀγαθῆ» ἀλλὰ καὶ τὸν Χριστιανὸν διὰ τὴν καλὴν του αὐτὴν διάθεσιν. Ἄν οἱ Χριστιανοὶ διαπιστώσουν ὅτι δὲν εἴμεθα φιλοχρήματοι, πολὺ περισσώτερον θὰ μᾶς ἐκτιμήσουν, καὶ πολὺ καλύτερον θὰ μᾶς ὑποστηρίξουν οἰκονομικῶς.

γ) Μὴν λησμονῶμεν ποτὲ τὴν Θεϊὰν Πρόνοιαν, ἡ ὁποία διὰ «τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ» ἐνδιαφέρεται καὶ φροντίζει. Εἴμεθα ὄργανα τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν θὰ «χαθοῦμεν». Ἴσως ἡ οἰκονομικὴ αὐτὴ ἀδυναμία μας νὰ ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἠγνοήσαμεν τὴν Πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ.

δ) Μὲ τὴν καλὴν μας συμπεριφορὰν θὰ κερδίσωμεν τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον διὰ τὸν Χριστὸν διακονοῦμεν.

ε) Μὴν λησμονῶμεν ὅτι ὁ Χριστὸς μας ἐγεννήθη καὶ ἐζήσῃ πτωχός, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ ζήσωμεν ὡς πτωχοί, ἀλλὰ ἂν δὲν εἶναι τὰ οἰκονομικά μας ἀνθηρὰ δὲν θὰ πρέπη νὰ παραπονούμεθα. «Ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς θὰ πρέπη νὰ γίνῃ διὰ τὴν καλλιτέρευσιν τῆς θέσεώς μας, χωρὶς νὰ ψυχραίνεται ὁ ζῆλος μας ἐκ τῆς ἀνεχείας μας. «Ὁ Ἰησοῦς μας, γράφει ὁ Παπῖνι ὠραιότατα, εἶναι ὁ μέγας πτωχός, ὁ ἀπόλυτα φτωχός, ὁ ἄρχοντας τῆς φτώχειας πού ἤρθε νὰ σώσῃ τὸ φτωχόν» («Ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ» σελ. 227).

Ἄλλοίμονο ἂν ἐδέχθημεν τὴν Ἱερωσύνην μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ζήσωμεν, καὶ ὄχι διὰ νὰ συντελέσωμεν μὲ τὴν συμπεριφορὰν μας, καὶ δι' αὐτῆς, νὰ ζήσῃ ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Κοινωνίαν, ὅπου μᾶς ἔταξε, καὶ «ὑπὲρ ἧς ἀπέθανεν».

Καὶ στ) Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς Φιλιππησίους κεφ. 4ον, ὅτι «ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι—πάντα ἰσχύω, λέγει, ἐν

τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ». Ποῦ θὰ ποῦν: Σὲ κάθε περίστασι καὶ σὲ κάθε τι ποῦ μοῦ συμβαίνει ἔχω μάθει τὸ μυστικὸ καὶ νὰ χορταίνω καὶ νὰ πεινῶ, καὶ νὰ κάνω καλὴ χρῆσι, ὅταν ἔχω ἄφθονα καὶ νὰ ὑπομένω εὐχάριστα τὴν στέρησι. Ὅλα τὰ κατορθῶνω μὲ τὴν δύναμι τοῦ Χριστοῦ.

Τελειῶνω μὲ τὴν ἐξῆς παράκλησιν:

Πρὸς ὅλους γενικῶς θὰ συμπεριφερώμεθα μὲ ἄκραν εὐγένειαν καὶ πηγαίαν καλωσύνην. Ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπιδεικνύωμεν θὰ εἶναι τελεία καὶ ἀγνή, ταπεινὴ καὶ πρόθυμος, ἀφωσιωμένη καὶ γλυκεῖα.

Πάντοτε θὰ εἴμεθα «εὐχάριστοι καὶ ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε χάριτι, ἅλατι ἡρτιμένος» (Κολ. 3,15,16). Πάντοτε ἀπὸ τὸ στόμα μας θὰ ἐξέρχωνται «ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφημα» (Φιλιπ. 4,8). Ἡ ὅλη μας διαγωγή θὰ εὐαδιάζη «Χριστόν». Μὲ τὴν βοήθειάν Του ἕκαστος ἐξ ἡμῶν, ὅταν θελήσῃ, θὰ ἀναδειχθῆ «σεκεῖος εἰς τιμὴν, ἡγιασμένον καὶ εὐχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἡτοιμασμένον» (Β' Τιμ. 2,21). Νὰ λουζώμεθα τακτικῶς εἰς τὰς Ποιμαντορικὰς ἐπιστολάς, οἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν δι' ἡμᾶς τοὺς κληρικοὺς τὸ «βιβλίον τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς» πρὸς τοὺς Ἐνορίτας μας.

Καὶ σὰν ἐπίλογο, ἀλλὰ καὶ συμπέρασμα ἄς ἀκούσωμεν τί σχετικὰ μᾶς λέγει ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους κληρικοὺς μας, ὁ Κων/νος Καλλίνικος. «Ὁ Χριστὸς ὑπῆρξεν ὁ κατ' ἐξοχὴν Εὐγενής, Ἀριστοκράτης, ὄχι μόνον, διότι Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὑπάρχων, ἔχει τὴν γενεάν ἀνέκφραστον καὶ ἀδιήγητον, ἀλλὰ καὶ διότι ἐν ἀπολύτως ἀψόγῳ στάσει διήγυσε τὰ 33 ἔτη τῆς ἐπιγείου ζωῆς του, πάλλευκος καὶ ἀρωματώδης... Πονῶν τοὺς μικροὺς, ἐλεῶν τοὺς δυστυχεῖς, οἰκτεῖρων τοὺς ἀποκλείρους ἐσκόρπισεν ἐπ' αὐτῶν μὲ τὴν πλέον ἀφελεστέραν χειρονομίαν τὰς σωστικὰς του εὐεργεσίας» (52 ὀμιλ. σελ. 126).

Ὁ Χριστὸς λοιπὸν ἄς εἶναι τὸ πρότυπόν μας καὶ ὡς πρὸς τὴν συμπεριφορὰν μας πρὸς τοὺς χριστιανοὺς Ἀδελφούς μας.

Πρεσβύτερος ΠΛΑΤΩΝ ΜΕΪΜΑΡΑΚΗΣ

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

ΨΥΧΩΦΕΛΗ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΩΔΗ

Α Π Ο Τ Η Ν Ε Ε Ο Δ Ο

Ὑπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Ποιὰ εἶναι τὰ εὐπροσδεκτώτερα ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀφιερώματα.

Στὴν προσταγὴ τοῦ Μωϋσῆ, νὰ προσφέρῃ ὅτι μποροῦσεν ὁ καθένας γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς Σκηνῆς, καὶ γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν ἄλλων Ἀγιασμάτων, δυὸ σημεῖα εἶναι τὰ περισσότερον ἀξιοπρόσεκτα. Πρῶτον διατάσσει τὸν λαὸν νὰ προσφέρῃ ὁ καθένας κάτι δικό του κι' ἀπ' αὐτὰ πού ἔχει στὴν ἀποκλειστικὴ του κατοχῇ· «Λάβετε παρ' ὑμῶν αὐτῶν ὡς ἀφιέρωμα Κυρίῳ» (Ἐξοδ. λε', 5). Παραγγέλλει, αὐτὸ πού θὰ προσφέρουν, νὰ τὸ προσφέρουνε, ἐλεύθερα, ἐκούσια, μ' εὐχαρίστησίν τους καὶ μ' ὅλη τους τὴν καρδιά καὶ τὴν προθυμία· «Πᾶς ὁ καταδεχόμενος τῇ καρδίᾳ οἴσουσι τὰς ἀπαρχὰς Κυρίῳ» (Ἐξοδ. λε', 23).

Οἱ Ἰσρααλιῖτες τότε τὰ ἐφύλαξαν καὶ τὰ δύο αὐτά. Κι' ἐπρόσφερον ὁ καθένας τὸ δικό του· «Παρ' ᾧ εὐρέθη βύσσος καὶ δέρματα κτλ... ἤνεγκον» (Ἐξοδ. λε', 24). Κι' ὅποιος εἶχε ξυλεία γερῇ κι' ἀσκοροφάγωτη, ὅπως κι' ὅτι ἄλλο πρᾶγμα πού ἦτανε χρήσιμο γιὰ τὴν κατασκευὴ, τῶφεραν. Ἐφεραν ἀκόμη καὶ λογιῆς λογιῆς σκεύη, πού τὰ εἶχανε γιὰ τὴν οἰκιακὴ τους χρῆση, κι' ἀκόμη καὶ φορέματα καὶ στολίδια τῶν γυναικῶν τους· «Καὶ ἤνεγκαν οἱ ἄνδρες παρὰ τῶν γυναικῶν... ἤνεγκαν σφραγίδας καὶ ἐνώτια, καὶ δακτυλίους, καὶ ἐμπλόκια, καὶ περιδέξια, πᾶν σκεῦος χρυσοῦ». Ἐπῆρναν ἀπὸ τὶς γυναῖκές τους κι' ἐφέρανε σφραγιδόλιθους,

καὶ σκουλαρήκια, καὶ δακτυλίδια καὶ κρίκους στριφτούς, καὶ βραχιόλια πού φορούσανε στὰ δεξιά τους χέρια, κι' ὅτι χρυσαφικὸν εἶχανε (Ἔξοδ. λε', 22).

Ἐφυλάζανε ἀκόμη καὶ τὴν ἄλλη του παραγγελία καὶ τὰ πρόσφεραν πρόθυμα καὶ θεληματικά τους: «Καὶ ἐκάλεσε Μωϋσῆς πάντας τοὺς ἐκουσίως βουλομένους προσπορεύεσθαι πρὸς τὰ ἔργα». (Ἔξοδ. λστ', 2). Καὶ τὰ πρόσφεραν μ' ὅλη τους τὴν ψυχὴ καὶ μ' ὅλη τους τὴν καρδιά: «Καὶ ἤνεγκαν ἕκαστος, ὧν ἔφερον ἡ καρδιά αὐτῶν, καὶ ὅσοις ἔδοξε τῇ ψυχῇ αὐτῶν». Σὲ τρόπον μάλιστα πού ἐχρειάσθηκε νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ νὰ τὸ συνεχίσουνε, μὲ νέο του κήρυγμα: «Καὶ προσέταξε Μωϋσῆς, καὶ ἐκήρυξεν ἐν τῇ Παρεμβολῇ λέγων· ἀνὴρ καὶ γυνὴ μηκέτι ἐργαζέσθωσαν εἰς τὰς ἀπαρχὰς τοῦ Ἁγίου· καὶ ἐκωλύθη ὁ λαὸς ἔτι προσφέρειν». Ἔτσι γίνονται εὐχάριστοι στὸ Θεὸ οἱ προσφορές μας, ὅταν δηλαδὴ γίνονται ἀπὸ τὸ δικό μας κι' ἀπὸ τὴν καρδιά μας.

Πολλοί, μὲ φιλότιμη διάθεση, δωροφοροῦνε τὸν Κύριο καὶ κτίζουνε ναοὺς, κι' ἄλλοι κτίζουνε Μοναστήρια, ἢ πτωχοκομεῖα, καὶ γηροκομεῖα καὶ νοσοκομεῖα, κι' ἄλλα τέτοια ὠφέλιμα καθιδρύματα, γιὰ νὰ συντρέξουνε τῇ δυστυχία καὶ τῇ φτώχεια καὶ γιὰ νὰ παρηγορήσουνε καὶ ν' ἀναπάψουνε τοὺς ἀναγκημένους. Κι' αὐτὰ τὰ κάνουνε ἀβίαστα καὶ αὐτοπροαίρετα. Ὅχι ὅμως ἀπὸ δικό τους κόπο, ἀλλὰ μὲ τὸν ξένο, κι' ἀπ' αὐτὰ πού μάζεψαν ἄδικα καὶ παράνομα, καὶ μ' ἀρπαγές καὶ μ' ἀδικίες. Καὶ δίδουν ἔτσι μὲ τῶνα τους χέρι αὐτὸ πού ἀρπάζανε ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ μὲ τὰ δύο.

Ἄλλοι ὅμως προσφέρουνε κι' αὐτοὶ στὸν Κύριο δῶρα καὶ ἀφιερῶματα καὶ κάνουνε ἐλεημοσύνες κ.τ.λ., ἀπὸ τὰ δικά τους ὅμως κι' ἀπὸ τὴν περιουσία τους, καὶ μ' αὐτὰ πού μὲ ἴδρωτες καὶ μὲ μόχθους ἐμάζεψαν. Ὅχι ὅμως καὶ μὲ καρδίαν ἐξ ὀλοκλήρου δοσμένη στὸ

Θεὸ καὶ μὲ ψυχὴ πρόθυμη κατὰ πάντα, ἀλλὰ στανικά τους, κατὰ κάποιον τρόπο, καὶ ἀναγκαστικά. Καὶ σχεδὸν μὲ θλίψη τους, καὶ μὲ μεμψιμοιρίες καὶ μ' ἀγανάκτησή τους. Ἔ! λοιπὸν τέτοιες προσφορὲς εἶναι ἀπαράδεκτες, τέτοιες ἐπιδόσεις ἀνωφέλευτες, καὶ τέτοιες εὐεργεσίες ὅπως διόλου ἀνώφελος. Σὲ τίποτα δὲν ὠφελιέται, αὐτὸς ποὺ δὲν προσφέρει τὰ δικά του, ἀλλὰ τὰ κακοαποκτημένα καὶ τὰ ξένα. Οὔτε κι' ἐκεῖνος ποὺ κάνει δωρεές καὶ χαρίσματα, μὰ τὰ κάνει ἐξαναγκαστικά καὶ ἀπὸ πίεση, καὶ στὸ βάθος τῆς καρδιάς του θλίβεται γι' αὐτὰ ποὺ δίνει. Καὶ οἱ πρῶτες καὶ οἱ δεύτερες τέτοιες εὐεργεσίες εἶναι ἀνωφέλευτες κι' ἀχάριστες κι' ἀξιοκατάκριτες.

Ἐπάρχει ὅμως καὶ μιὰ τρίτη τάξη ἀνθρώπων ποὺ αὐτοὶ οὔτε ξένα κόλλυβα μοιράζουने, ἀλλὰ ὅτι δίνουνε εἶναι δικό τους. Οὔτε καὶ εἶναι ἀναγκαστικὲς οἱ προσφορὲς τους καὶ οἱ ἀγαθοποιεῖες τους, ἀλλὰ ὅτι δίνουνε, τὸ δίνουνε θεληματικά τους. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ κάνουνε ἀπὸ εὐσέβεια, ἀλλὰ γιὰ ἐπίδειξη, καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι, καὶ γιὰ νὰ τοὺς ἐπαινέουν οἱ ἄνθρωποι. Αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι Φαρισαῖοι. Καὶ τίποτες ἄλλο δὲν μπορεῖ νὰ εἰπῆ κανεὶς γι' αὐτούς, παρὰ τὸ ὅτι εἶναι ματαιόδοξοι καὶ κομποφантаγμένοι. Σ' αὐτούς ὁ σκοπὸς καὶ ἡ πρόθεση ἐξαφανίζει τὸ ἔργο τους, καὶ δὲν χαίρονται αὐτὸ ποὺ κάνουν. Οἱ τέτοιοι δὲν θ' ἀπολάψουने καμμιὰν ἄλλην ἀνταπόδοση ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μάταιη καὶ ἀνωφέλευτη ὑπόληψή τους ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ καρποφορίες τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν μοιάζουने μ' ἐκεῖνους τοὺς καρποὺς κάποιων δένδρων ποὺ φυτρώνουने γύρω ἀπὸ τὴ Νεκρὴ Θάλασσα, ποὺ ἅμα τοὺς κόψης καὶ τοὺς βάλῃς στὸ στόμα σου, θὰ γεμίσης ἀπὸ στάκτη καὶ ἀπὸ ἀηδία. Ἴσως αὐτὰ ποὺ λέω νᾶναι κάπως αὐστηρά. Ἀκούσετε ὅμως τί λέει γιὰ τὸ ἴδιο πρᾶγμα καὶ ὁ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης. «Εἰδῶς, ὡς ἄμεινον μὲν τὸ κρύπτειν,

τὸ δὲ μηδὺλως παρέχειν ἀπάνθρωπον, κἄν τὴν ἀμφοῖν μέσῃ ὁδὸν βᾶδισον. Βέλτιον γὰρ τοῦ μηδὺλως ποιεῖν τὸ ὀπωσδήποτε ποιεῖν. Τὸ μὲν γάρ, εἰς ἐσχάτην τελευτᾶ τιμωρίαν, τὸ δέ, κἄν τὸν παρά τῶν ἀνθρώπων ἔπαινον κερδαίνειν). Ἐφέροντας πῶς ἡ ἀποταμίευση εἶναι βέβαια καλύτερη, τὸ νὰ μὴ δίνης ὅμως τίποτε, πῶς εἶναι ἀπάνθρωπο, ἀκολούθῃ τὴν μέσῃ ὁδῷ. Γιατὶ βέβαια ἀπὸ τὸ νὰ μὴν κάνης ἀπολύτως τίποτε, καλύτερο εἶναι τὸ νὰ κάνης κάτι. Γιατὶ τὸ πρῶτο μὲν καταντᾶ σὲ οἰκτρὸ τέλος, τὸ δεῦτερο δὲ κάτι τοῦλάχιστον κερδίζει· κί' αὐτὸ εἶναι τὰ παινέματα τῶν ἀνθρώπων. Συμφωνῶ μὲ τὸ θεσπέσιο Πατέρα, ἀλλά, ὑπὸ ἓνα μονάχα ὄρο. "Ὅτι δίνει δηλαδὴ κανεὶς καὶ ὅτι κάνει, νὰ μὴν τὸ δινῆ καὶ νὰ μὴν τὸ κάνῃ ἀπλῶς πρὸς τὸ θεαθῆναι, καὶ νὰ μὴν εἶναι αὐτὸ ὁ κύριος σκοπός.

«Ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν».

«Κῶδων χρυσοῦς καὶ ρόισκος», ἓνα χρυσὸ κουδούνι κί' ἓνας ρόισκος, κέντημα δηλαδὴ σὲ σχῆμα ροῖδιοῦ, τὸ ἓνα κατόπιν ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἦτανε κεντημένα γύρω γύρω ἀπὸ τὸ λειτουργικὸ μανδῦα τοῦ Ἀρχιερέως, μὲ πολλή τέχνη. Καὶ τὰ δυὸ εἶναι σύμβολα. Τὸ ἓνα διδασκαλίας καὶ τ' ἄλλο καρποφορίας. Τὸ ἓνα τοῦ λόγου ποῦ διδάσκει καὶ τ' ἄλλο τῆς ἐνάρετης πράξης. Γιατὶ καὶ τὰ δυὸ εἶναι ἀπαραίτητα. Ὁ λόγος γιὰ νὰ καθοδηγῆ τὸν νοῦν καὶ ἡ Πράξις γιὰ νὰ ἱκανοποιῆ τὴν καρδιά. Καὶ τὰ δυὸ εἶναι ἀξεχώριστα, ἡ σοφία καὶ ἡ σύνεση στὶς ἐνέργειές μας, ὁ στοχασμὸς μὰ καὶ ἡ ἀσκησις, ἡ θεωρία μὰ καὶ ἡ πράξις. Τὸ ἓνα πρέπει νὰ παρακολουθῆ τὸ ἄλλο. Νὰ ὑπάρχῃ μεταξύ τους ἀρμονικὴ συμφωνία καὶ νᾶναι ἀξεδιάλυτα μεταξύ τους καὶ ἀδιαχώριστα. Τὸ κουδούνι χωρὶς τὸ ρόισκο δὲν χρησιμεύει σὲ τίποτα· «Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων

λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, κύμβαλὸν εἰμι ἀλαλάζον», μᾶς λέγει ὁ θεῖος Παῦλος. Τὸ κουδούνι τοῦ θείου λειτουργοῦ, πρέπει νὰ γίνεται ἀκουστὸ στὰ διαβήματά του καὶ στὶς πράξεις του· ἀλλοιώτικα σὲ τίποτα δὲν ὠφελεῖ. «Λειτουργοὶ αὐτοῦ οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ». Ἄξιοι λειτουργοὶ του εἶναι αὐτοὶ ποὺ πραγματοποιοῦν τὸ θέλημά του (Ψαλ. ρβ', 20-21). Αὐτοὶ εἶναι οἱ πραγματικοὶ Ἄγγελοι του. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀληθινοὶ του ἱεροδιδάσκαλοι καὶ ἱεροκήρυκες. «Ρόϊσκος καὶ κώδων, κώδων καὶ ρόϊσκος».

Τί ἐσυμβόλιζαν οἱ καθρέπτες στοὺς ἱεροὺς λουτήρες.

Ἡ βάση τοῦ λουτήρα, τῆς λεκάνης δηλαδὴ ποὺ μέσα σ' αὐτὴ ἔπλυναν τὰ χέρια τους οἱ ἱερουργοί, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ λειτουργήσουν, ἦταν κατασκευασμένη ἀπὸ καθρέπτες, ποὺ τοὺς ἀφιέρωναν στὸ ναὸ μερικὲς γυναῖκες, ποὺ νηστικὲς ἐθυραυλοῦσαν καὶ προσευχόντανε κοντὰ στὴν ἀγία Σκηνή. «Ἐκ τῶν κατόπτρων τῶν νηστευσασῶν, αἱ ἔμενον παρὰ τὰς θύρας τῆς Σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου» (Ἐξοδ. λη', 8).

Οἱ καθρέπτες αὐτοί, ποὺ ἄλλοι ἰσχυρίζονται πὼς ἦσαν προσαρμοσμένοι στὴ βάση τῆς λεκάνης, κι' ἄλλοι ἀπόξω καὶ γύρω γύρω ἀπὸ αὐτήν, διατηροῦσαν ὅλη τους τὴν γιαλισάδα κι' ἔλαμπαν κι' ἀστραποβολοῦσαν. Κι' ἔτσι, μὲ τὴ φωτεινὴ τους ἀντανάκλαση ἐχάριζαν στὰ μάτια τὶς εἰκόνες τῶν σωμάτων καὶ τῶν πραγμάτων ἀναλλοιώτες, ὅπως τὶς ἐδέχονταν.

Κι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἦτανε χρησιμώτατον γιὰ τοὺς Ἱερεῖς, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ κάμουν τὴ θεία λειτουργία, ἐπειδὴ τοὺς θύμιζε τοὺς ἄλλους καθρέπτες, τοὺς πνευματικώτερους, ποὺ ἔπρεπε καὶ πρέπει νὰ τοὺς ἔχουνε πάντοτες ἐμπρὸς ἀπὸ τὰ μάτια τους, καὶ μάλιστα τὴν ὥρα ποὺ ἱεροπρακτοῦν, γιὰ νὰ φροντίζουν γιὰ τὴν ἐσω-

τερική καθαρότητα τοῦ ἀνθρώπου. Τίποτα δὲν εἶναι ἀναγκαιότερο στοὺς θείους λειτουργοὺς ἀπὸ τοὺς καθρέπτες αὐτούς, γιὰ νὰ βλέπουν τὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς των, καὶ νὰ διακρίνουν, μὲ μεγάλη προσοχὴ κάθε κατακάθιν καὶ κάθε μίασμα ποὺ τυχὸν παρεισέφρυσεν, προτοῦ νὰ πλησιάσουν τὰ θεῖα Μυστήρια. Πρῶτα ἔπρεπε νὰ καθαρισθοῦνε στὸ λουτήρα τῆς μετάνοιας, κ' ὕστερα νὰ πλησιάσουν.

Ἄλλὰ κ' ἓνα ἄλλο ἀκόμη πρᾶγμα ἐσυμβόλιζαν οἱ καθρέπτες αὐτοί. Γιατὶ γιὰ νὰ προσαρμοστοῦνε στὴ βία τοῦ λουτήρα, ἐπειδὴ ἦσαν ἀπὸ μέταλλο, θάπρεπε πρῶτα νὰ διαλυθοῦν καὶ νὰ λυώσουν μέσα σὲ χωνευτήρι καὶ ὕστερα νὰ ξαναχρησιμοποιηθοῦνε. Κι' αὐτὸ ἦτανε μιὰ καλὴ διδασκαλία καὶ μιὰ λαμπρὴ παραίνεση, νὰ φήνωμε κάθε κοσμικὴ φροντίδα καὶ κάθε «βιωτικὴ μέριμνα», ὅταν ἀφιερωνώμεθα στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ. Καὶ πάντως, τὸ παράδειγμα τῶν γυναικῶν τῶν Ἑβραίων, ποὺ ἀφιέρωναν τὰ στολίδια τους γιὰ ἱερὴ χρῆσιν, εἶναι ἀξιέπαινο κ' ἀξιομίμητο, γιατί δείχνει πὼς ἀχρήστευαν τὴ φιλοκοσμίαν τους καὶ τὴ φιλαρέσκειάν τους καὶ κάθε δολερὴ τους παραπλάνησιν ἀπὸ τοὺς ἄνδρες.

Μετάφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ἄπολυτίκιον, Ἦχος πλ. δ'.

«Ἡ τοῦ στόματός σου καθάπερ πυρρὸς ἐκλάμψασα χάρις τὴν οἰκουμένην ἐφώτισεν, ἀφιλαργυρίας τῶ κόσμῳ θησαυροὺς ἐναπέθετο, τὸ ὕψος ἡμῖν τῆς ταπεινοφροσύνης ὑπέδειξεν. Ἄλλὰ σοῖς λόγοις παιδεύων, Πάτερ Ἰωάννη Χρυσόστομε, πρέσβευε τῷ Δόγῳ Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

Κοντάκιον, Ἦχος πλ. β'.

«Ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐδέξω τὴν θεῖαν χάριν καὶ διὰ τῶν σῶν χειλέων πάντας διδάσκεις προσκυνεῖν ἐν Τριάδι τὸν ἓνα Θεόν, Ἰωάννη Χρυσόστομε· παμμακάριστε ὅσιε, ἐπαξίως εὐφημοῦμέν σε· ὑπάρχεις γὰρ καθηγητής, ὡς τὰ θεῖα σαφῶν».

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΟΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΣΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

Β'

«Σεβαστέ μου πνευματικὲ πατέρα, (Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ), ὥστε νὰ δύναμαι καὶ ἐγώ, ὁ ταπεινὸς ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ μαθητὴς σας, γιὰ πρώτη φορά σήμερα, ἔπειτα ἀπὸ ἓνα περίπου μῆνα ποῦ ἔφυγα ἀπ' αὐτοῦ, νὰ σᾶς γράψω τὸ ταπεινὸ μου αὐτὸ γραμματάκι, μὲ τὸ ὁποῖον θὰ ἐπικοινωνήσω μαζὺ σας πνευματικῶς καὶ θὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι μένω σταθερὸς καὶ ἀκλόνητος σὰν ἄλλος βράχος εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἤκουσα, ἔμαθα καὶ ἐπίστευσα «ἠξέυρω παρά τινος ἔμαθα» καὶ ὅτι ἀδιαλείπτως προσεύχομαι εἰς τὸν δυνάμενον νὰ μὲ εὐλογήσῃ καὶ νὰ μὲ στηρίξῃ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ (Ἐφεσ. α', 3. Β' Τιμ. α', 13, γ', 14. Α'. Θεσσ. ε', 16. Ρωμ. 15-15). Σᾶς ὑπόσχομαι γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά ὅτι αὐτὰ κατὰ θεῖαν χάριν ἐδιδάχθην ἀπὸ σᾶς καὶ θὰ τὰ φυλάττω βαθειὰ ριζωμένα μέσα μου σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ καὶ «πᾶν ὅ,τι καὶ ἂν πράττω ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου θὰ τὸ πράττω εὐχαριστῶν δι' αὐτὸ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα» (Κολ. γ', 17. Α'. Κορ. ι', 21). Τὴν Ἀγίαν Γραφὴ καὶ ὅτι ἄλλο σεῖς μοῦ ὑπεδείξατε καὶ μοῦ συστήσατε γιὰ καλὸ, ὠφέλιμο καὶ ἱκανὸ νὰ ἀγιάσῃ, ταῦτα μελετῶ καὶ θὰ μελετῶ, εἰς ταῦτα θὰ μένω διὰ νὰ εἶναι καὶ εἰς τοὺς ἄλλους φανερὰ ἢ προκοπὴ μου, διότι τοῦτο πράττων καὶ τὸν ἑαυτὸν μου θὰ σώσω καὶ τοὺς ἀκούοντάς με (Α' Τιμ. δ', 15-16). Πάντα θὰ προσπαθῶ (νὰ μὴ νικῶμαι ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νὰ νικῶ διὰ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ κακόν), διότι «ὁ μισθὸς τῆς ἀμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν» (Ρωμ. ιβ', 21, 23).

Ὅφειλό νὰ ὁμολογήσω πῶς καὶ ἐγώ ἤμουν κάποτε (νήπιος, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἤμουν δεδουλωμένος). «Ὁ Θεὸς ὅμως πλοῦσιος ὢν εἰς ἔλεος... ἐνῶ ἤμουν νεκρός... μὲ ἐζωοποίησεν μετὰ τοῦ Χριστοῦ...» (Ἐφεσ. β', 4-7. Γαλ. δ', 1-5. Ἰω. γ', 16). Διὰ νὰ ἐκπληρῶσῃ λοιπὸν ὁ Χριστὸς τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς τοῦ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ ἡμᾶς ἐκ τοῦ παρόντος αἰῶνος τοῦ πονηροῦ καὶ ἐξηγόρασε ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρτας τοῦ νόμου γενόμενος κατὰ ὑπὲρ ἡμῶν (Γαλ. α', 4' γ', 13). Αὐτὸ βέβαια δὲν ὀφείλεται εἰς τὰ ἔργα, ἀλλ' εἰς τὴν χάριν διὰ τῆς πίστεως «Θεοῦ τὸ δῶρον». Ἐπείσθην πλέον ὅτι δὲν δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου εἰμὴ διὰ πίστεως

Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπίστευσα εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν διὰ τὴν δικαιοσύνην ἐκ πίστεως καὶ οὐκ ἐξ ἔργων, διότι «δὲν θέλει δικαιοσύνη ἐξ ἔργων νόμου οὐδεὶς ἄνθρωπος» (Γαλ. β', 16). Δικαιοῦσθε λοιπὸν ἐκ πίστεως ἔχω τὴν εἰρήνην πρὸς τὸν Θεόν... καὶ καυχῶμαι εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ποθῶν νὰ κατοικήσῃ ὁ Χριστὸς διὰ τῆς πίστεως εἰς τὴν καρδιά μου, ὥστε νὰ δυναθῶ ἐρριζωμένος καὶ τεθεμελιωμένος ἐν ἀγάπῃ νὰ γνωρίσω τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ τὴν ὑπερβαίνουσαν πᾶσαν γνῶσιν, διὰ τὴν πληρωθῶ με ὅλον τὸ πλήρωμα τοῦ Θεοῦ (Ἐφεσ. γ', 17, 19. Ρωμ. ι', 3). Ἄς μοῦ εἶναι τώρα συγχωρημένον νὰ εἰπῶ ἢ μᾶλλον νὰ δηλώσω τὴν χαρὰν μου ὅτι «μετὰ τοῦ Χριστοῦ συνεσταυρώθην, ζῶ δὲ πλέον ὄχι ἐγώ, ἀλλ' ὁ Χριστὸς ζῆ ἐν ἐμοί. Ζῶ ἐν τῇ πίστει τοῦ Θεοῦ, ὅπως με ἠγάπησεν καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. Δὲν ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ» (Γαλ. β', 20-21). Περιεζωσμένος τὴν ὁσφύν μου με τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐνδεδυμένος τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης καὶ ἔχοντας τοὺς πόδας μου ὑποδεδημένους με τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀναλαβὼν τὴν ἀσπίδα τῆς πίστεως, διὰ τῆς ὁποίας θὰ σβύσω πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεφυρωμένα, φορῶντας τὴν περικεφαλαίαν τῆς σωτηρίας καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ἥτις ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, με λίγα λόγια ἐνδεδυμένος τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ὡς με βεβαιώνει ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν Παῦλος, τότε θὰ δυναθῶ νὰ σταθῶ ἐναντίον εἰς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου καὶ νὰ τὰς ἀποκορῶσω πάντοτε εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν (Ἐφεσ. ζ', 11, 14-18). Ἐδῶ ποῦ ἤλθα ὅλα τὰ πρὸς συντήρησιν ἀπαραίτητα τὰ βρῆμα ὑπεραρκετὰ. Ὁ καλὸς Θεὸς μᾶς τὰ παρέχει ὅλα τὰ ἀγαθὰ του. Ζῆ Κύριος ὁ Θεὸς εἰς τὸν ὁποῖον εἶη ἡ δόξα καὶ τιμὴ καὶ ἡ λατρεία εἰς τοὺς αἰῶνας (Α' Τιμόθ. α', 17). Μόνον ἓνα μᾶς λείπει, ἡ πνευματικὴ τροφή «οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνον ζήσεται ἄνθρωπος». Πόσο ἀληθινὸ εἶναι αὐτὸ ποῦ ἐγράψατε «μακρὰν τοῦ Χριστοῦ θάνατος, κοντὰ στὸ Χριστὸ ἀνάστασις πνευματικῆ». Ἐδῶ δυστυχῶς ἀπὸ πνευματικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀπόψεως ὁ κόσμος εὐρίσκειται πολὺ καθυστερημένος, μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀπ' τὸ Χριστό. Οὔτε ἐπαρκὲς κήρυγμα, οὔτε θρησκευτικὴ μελέτη καὶ καλὰ-καλὰ οὔτε τακτικὸς ἐκκλησιασμός. Καινὴ Διαθήκη, ποῦ καὶ ποῦ βλέπει κανεὶς καμμιά Ἀγία Γραφή ἐπίσης. Αὐτὸς ὁ θανάσιμος ἐχθρὸς τοῦ ἀγαθοῦ ἔχει ἐλεύθερο πεδίου δράσεως καὶ δὲν ἀφήνει νὰ βλαστήσῃ ὁ καρπὸς τοῦ πνεύματος ποῦ εἶναι ἀγάπη, χαρὰ εἰρήνη... (Γαλ. ε', 22-23). Ἐγὼ ὅμως με τὶς ἐλάχιστες σχετικῶς πνευματικὰς δυνάμεις ποῦ διαθέτω ἐπεμβαίνω πάντοτε διὰ τὴν μὴ λυπῆται τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον τοῦ Θεοῦ, με τὸ ὁποῖον ἐσφραγίσθημεν διὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀπολυτρώσεως (Ἐφεσ. δ', 30). Πάντα

ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας, ἐφ' ὅσον μοῦ παρουσιάζεται τοιαύτη και δὲν θὰ παύσω νὰ ἐπωφελοῦμαι και νὰ μεταδίδω και εἰς τοὺς ἄλλους ἰδίως εἰς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως αὐτὰ πού τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ με ἐφώτισε νὰ μάθω. Συναντῶ βέβαια μεγάλα και σοβαρὰ ἐμπόδια, ἀλλὰ «πάντα θὰ τὰ ὑπερνικῶ διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς» (Ρωμ. γ', 35-37). «Ἴδου ἐγὼ σᾶς ἀποστέλλω ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις...» ὡς εἶπεν ὁ Κύριος (Ματθ. ι', 16). Γι' αὐτὸ στὶς προσευχῆς μου δὲν παύω νὰ ἐπικαλοῦμαι τὴν θείαν βοήθειαν, δύναμιν και φώτισιν.

Μέχρι σήμερα ὅσοι θέλησαν νὰ μοῦ ἀντιμιλήσουν και νὰ με διαψεύσουν τοὺς ἀποστῶμωσα ὄλους και τοὺς ἀπέδειξα με τὸ καλύτερο τρόπο πῶς δὲν πρέπει νὰ ἀσεβοῦν και ἀδιαφοροῦν, διότι «ὁ Θεὸς δὲν ἐμπαίζεται, ἐπειδὴ ὅ,τι και ἂν σπεῖρη ὁ ἄνθρωπος τοῦτο θέλει και θερίσει» και πῶς θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα πού «οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς» (Ρωμ. ιγ'. Ψαλμ. β' 1. Γαλ. ς', 5-7. Ἰω. ς', 29). Θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νὰ σᾶς εἶπω ὅτι ἐδῶ πού ἦλθα ὁ διάβολος ἐπεχείρησε γιὰ δευτέρη φορά νὰ με ρίψῃ στὴ παγίδα του, πλὴν ὅμως δὲν τὸ κατώρθωσε, διότι «ἂν ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν;» (Ρωμ. γ', 31). Ἐκείνη τὴ στιγμή βλέποντας τὸν διάβολον ἀντίδικόν μας ὡς λέοντα ὠρυόμενον νὰ ζητῆ νὰ καταπῆ, ὠπλισμένους καθὼς ἤμουν με τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ στάθηκα θαρρετὰ ἀπέναντί του και τὸν ἀπέκρουσα. (Α' Πέτρ. α'). Τώρα, δόξα τῷ Ἁγίῳ Θεῷ, ὁ πειρασμὸς πέρασε και θεωρῶ τὸν ἑαυτὸν μου εὐτυχημένον πού δοκιμάσθηκα, ὅπως μᾶς λέγει ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος· «Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν». (Ἰακ. α', 12). Προτοῦ τελειῶσω σᾶς παρακαλῶ νὰ κάμετε δεήσεις, προσευχῆς, εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, και ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου, διὰ νὰ μοὶ δοθῇ λόγος νὰ ἀνοίξω τὸ στόμα μου μετὰ παρρησίας, διὰ νὰ κάμω γνωστὸν τὸ μυστήριον τοῦ Εὐαγγελίου, διότι τοῦτο εἶναι καλὸν ἐνώπιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ὅστις θέλει νὰ σωθῶσι πάντες οἱ ἄνθρωποι και νὰ ἔλθουν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας (Α' Τιμ. α', 5. Κολ. δ', 3. Ἐφ. ς', 19). «Εἰς σὲ τὸν Βασιλέα τῶν πάντων, τὸν ἀφθαρτον, τὸν ἀόρατον, τὸν μόνον σοφὸν Θεόν, εἶη τιμὴ και δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν» (Α' Τιμ. α', 17).

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ
ὁ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μαθητὴς σας Ν. Μ.

*

Ὁ τ' ἀνωτέρω γράφων σημειωτέον ὅτι εἶναι βαρυποινίτης-κατεδικάσθη γιὰ φόνο-βαρύτατο δυστυχῶς ἐγκλημα. Πῆρε ὅμως

και τὸ δραστικὸ φάρμακο και τῶρα μὲ ειλικρινῆ μετάνοια και συνειδητῆ πίστι ὁμολογεῖ τὴν καινούργια ζωὴ του. Ἐξ αὐτοῦ και ἐξ ἄλλων δεδομένων τεκμαίρεται ὅτι ἔχομεν «ἐκ περιστάσεως», ὅπως τοὺς λέγουν, ἐγκληματίας, δεκτικούς μετανόιας και ἀναμορφώσεως, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ τοὺς λεγομένους «καθ' ἑξίν» ἐγκληματίας, δηλαδὴ ἀμετανοήτους κατὰ τὰ ἀνθρώπινα κριτήρια, διότι κατὰ τὰ θεῖα ὁ Θεὸς γνωρίζει ἐὰν αὖριον αὐτὸς θὰ μετανόηση και θὰ σωθῆ ὡς ὁ ληστής ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Παρὰ τὴν κοινὴν γνώμην, ἣτις και χωρὶς οἴκτον πολλάκις κρίνουσα, θεωρεῖ τὸν κρατούμενον ἀπόβλητον τῆς κοινωνίας και ἄξιον μακρᾶς τιμωρίας, ὅσοι ζήσαμε κοντά του και τὸν παρακολουθήσαμε στὴν ἐξέλιξι τῆς βελτιώσεώς του, εἰς τὴν ὁποίαν συμβάλλουν πολλοὶ μὲν παράγοντες- ἐργασία, σχολεῖον πειθαρχία κ.λ.π., κυρίως ὅμως ἡ θρησκεία, τὸ Εὐαγγέλιον ποὺ γεννᾷ τὴ πίστι και φέρνει δυνάμεις θεϊκὰς ποὺ τὸν ἀναγεννοῦν, ἔχομεν λόγους νὰ φρονοῦμεν ὅτι ὁ κρατούμενος εἶναι μὲν ὁ ἔνοχος, ἐφ' ὅσον πράγματι τὸν βαρύνει τὸ ἐγκλημα και ὡς τοιοῦτος ἄξιος τιμωρίας, ἀλλ' εἶναι και ὁ ἄλλος ἄνθρωπος, ὅπως τὸν διέπλασσε και μετέβαλε ἡ ειλικρινῆς μετάνοια και πίστις του στὸ Σωτῆρα Χριστόν, και ὡς τοιοῦτος εἶναι ἄξιος συμπαθείας και προστασίας διὰ νὰ ἐπανέλθῃ και ζῆσῃ στὸ κοινωνικὸν περιβάλλον, ὡς ἐντιμος πολίτης και πιστὸς Χριστιανός. Ἡ ἀνωτέρω ἐπιστολὴ εἶναι ἀνάγλυφος εἰκὼν ἑνὸς τύπου μὲ βεβαρυμένον μὲν παρελθόν, ἀλλὰ και μὲ τὴν νέαν κατάστασιν τῆς ἀναγεννήσεως. Ταύτην ὡς ἀποτελοῦσαν ἐνδειξιν τῆς ἀνωτέρω ἐκφρασθείσης, γνώμης μου, και πρὸς διαφώτισιν τῆς κοινῆς γνώμης, παρέθεσα αὐτοῦσιον, συνέχεια τῆς ὁποίας και ἄλλας ἔχω πρὸς δημοσίευσιν και ὅπου ἔχομεν ἐφαρμογὴν τοῦ «οὐ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις» (Ρωμ. ε', 20).

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

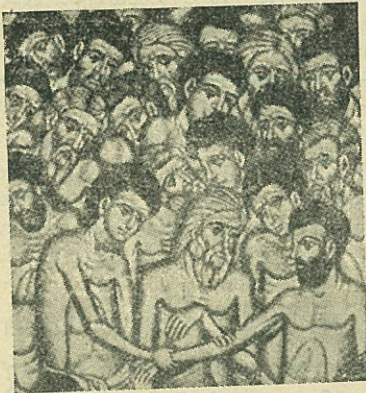
Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι δύνανται νὰ ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδονται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Ἄπ' ὄλες τις ἀρετὲς μεγαλύτερη εἶναι ἡ ἀγάπη.

Ὁ Παλλάδιος διηγείται τὰ παρακάτω.

Ἦτανε κάποιος Αἰγύπτιος ἀσκητής, πού τὸν ἔλεγαν Σεραπίωνα· μὰ ὄλοι γενικὰ τὸν ἐφώναζαν Σεντόνιο, γιατί δὲν ἐφοροῦσεν ἐπάνω του τίποτε ἄλλο παρὰ ἓνα σεντόνι. Αὐτὸς λοιπὸν εἶχεν ἀσκηθῆ, στὸ ἀνώτατο σημεῖο, σ' ὄλες τις ἀρετὲς κι' ὡς πρὸς τὴν ἀκτημοσύνη δὲν τὸν ξεπερνοῦσε κανεὶς. Γι' αὐτὸ ποτὲ τοῦ δὲν ἔμεινε σ' ἓνα κελλί, γιὰ νὰ μὴν ἔχη ἔγνοιες καὶ σκοτοῦρες καὶ τίποτε τὸ δικό του. Κι' ὅλη τὴν ἡμέρα τριγύριζε δεξιὰ κι' ἀριστερά, κι' ἔτρεφόντανε μ' ὅτι τυχὸν τοῦθιναν οἱ διαβάτες γιὰ καθημερινό του καὶ γιὰ νὰ συντηρηθῆ· κι' ἔτσι ἐπερνοῦσε τὴ ζωὴ του, καὶ ἡ μοναδική του περιουσία ἦτανε τὸ σεντόνι πού φοροῦσε. Κάποτε λοιπὸν, μὲ τὴν μεσιτεία

κάποιου φίλου τοῦ ἀσκητή, ἐπούλησε τὸν ἑαυτό του σ' ἓνα μῖμον Ἕλληνα γιὰ εἴκοσι χρυσᾶ νομίσματα, πού τὰ πῆρε καὶ τὰ φύλαγε. Ὑπηρετοῦσε λοιπὸν τὸν μῖμο καὶ τὴν γυναῖκα του, μὲ πολλὴν ἐπιτηδειότητα καὶ μὲ μεγάλη προθυμία, ἐπίσης δὲ καὶ τὴν γυναῖκα του. Καὶ γιὰ τροφή του δὲν ἔπαιρνε τίποτε ἄλλο, παρὰ ψωμί καὶ νερό. Καὶ δὲν ἠσύχαζε ποτὲ οὔτε μὲ τὸ μυαλό του, οὔτε καὶ μὲ τὸ στόμα του, ψάλλοντας καὶ μελετώντας τίς θεῖες Γραφές.

Ἐμεινε λοιπὸν κοντὰ τους πολὺν καιρόν. Κι' ὅταν εὗρισκε καιρὸ καὶ περίσταση, τοὺς μιλοῦσε γιὰ τὸν Χριστιανισμό. Καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν καὶ σιγὰ—σιγὰ, ἔφερε σὲ κατάνυξη πρώτα τὸν μῖμο, κ' ὕστερα τὴν μίμω, καὶ κατόπιν κι' ὄλο τὸ σπιτικό του.

Ἐβαπτιστήκανε λοιπὸν, κι' ἐπάψανε νὰ κάνουνε θέατρο. κι' ἐπροχώρησαν στὴ θεοφοβούμενη κι' ἐνάρετη ζωὴ, φανερώνοντας μεγάλο σεβασμὸ πρὸς τὸν ἄνθρωπον αὐτόν. Τοῦ εἶπανε λοιπὸν κάποτε — Πρέπει, ἀδελφέ μας, νὰ σοῦ δώσωμε τὴν ἑλευθερία σου, γιατί κι' ἐσύ μᾶς ἐλευθέρωσες ἀπὸ τὴν ἰσχυρότερη δουλεία. Κι' αὐτὸς τοὺς εἶπε — Ὅτι γίνηκεν, ἔγινε μὲ τὴ χάρη καὶ μὲ τὴ βοήθεια

τοῦ Θεοῦ. Καί σ' αὐτό συνεργήσατε καί σεῖς πάρα πολύ, κι' ἐσώθηκεν ἡ ψυχὴ μας. Γι' αὐτό καί θὰ σᾶς φανερώσω τώρα τὸ μυστικό μου. Ἐγὼ κατάγομαι ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καί ἤμουνα ἐλεύθερος καί ἀσκητής. Ἐπειδὴ λοιπὸν σᾶς ἐσυμπόνεσα καί σᾶς ἐλυπήθηκα πού ἐζούσατε μέσα στὴν πλάνη, σᾶς ἐπούλησα τὸν ἑαυτό μου, γιὰ νὰ μπορέσετε κι' ἐσεῖς νὰ σωθῆτε ἀπὸ τὸ κακὸ κι' ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, καί νὰ σωθῆτε. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Θεὸς ἔκαμεν αὐτὸ πού ἐπιθυμοῦσα, θὰ φύγω τώρα, καί θὰ πάω νὰ πασχίσω νὰ βοηθηθοῦνε κι' ἄλλοι.

Καί λέγοντάς τους αὐτά, τοὺς ἔδωσε πίσω καί τὰ χρυσᾶ νομίσματα πού φύλαγε. Αὐτοὶ ὅμως δὲν ἤθελαν νὰ τὰ πάρουν με κανένα τρόπο, καί τοῦλεγαν, πὼς τὸ χρυσάφι αὐτό, πού ἐγίνηκεν ὁ ἄρραβώνας τῆς σωτηρίας τους, πρέπει νὰ τὸ κρατήσῃ καί νὰ τὸ μοιράσῃ στοὺς φτωχοὺς. Κι' αὐτὸς τοὺς ἀπάντησεν. — Δικό σας εἶναι. Καί πρέπει νὰ τὸ κρατήσετε σεῖς καί νὰ τὸ μοιράσετε μονάχοι σας στοὺς φτωχοὺς. Ἐγὼ οὔτε μπορῶ, μὰ καί οὔτε εἶναι σωστὸ νὰ κάνω ἐλεημοσύνης στοὺς φτωχοὺς, με ξένα χρήματα.

Ἀναγκασθῆκανε λοιπὸν καί τὰ πήρανε, καί τὸν παρακαλοῦσαν νὰ μείνῃ κοντά τους—Θὰ σ' ἔχωμε, τοῦ ἔλεγαν, σὰν πατέρα μας καί σὺ θὰ καθοδηγᾷς τίς ψυχές μας.

Ἐπειδὴ ὅμως, μ' ὅλα τους τὰ παρακάλια, αὐτὸς δὲν τὸ παραδεχότανε ὑποχωρήσανε, καί τοῦ ζητήσανε, σὰν μεγάλη καί στερνὴ χάρι, ν' ἄρξεται μιὰ φορὰ τὸ χρόνον νὰ τοὺς βλέπῃ καί νὰ μὲνῃ λίγο κοντά τους.

Τοὺς ἀποχαιρέτησε λοιπὸν ὁ ἅγιος ἐκεῖνος ἄνθρωπος κι' ἔφυγε κι' ἐπῆγε στὴ Σπάρτη. Ἐμαθε λοιπὸν ἐεῖ, πὼς κάποιος ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες κι' ἀπὸ τοὺς πρώτους τῆς πολιτείας, ἐνῶ ἦταν σ' ὅλα λαμπρὸς κι' ἐνάρετος ἄνθρωπος, εἶχε γίει κι' αὐτὸς κι' ὅλο του τὸ σπιτικό αἰρετικός καί εἶχε προσχωρήσει στοὺς Μανιχαίους. Ἀποφάσισε λοιπὸν νὰ τὸν σώσῃ. Καί με τὴν μεσιτεία κάποιου ξαναπούλησε τὸν ἑαυτό του, κι' ἐμπῆκε στὴ δούλεψή του. Σὲ δύο χρόνια κατῶρθωσε νὰ τὸν ξαναφέρῃ στὸν ἴσιο δρόμον καί νὰ ξαναγυρίσῃ κι' αὐτὸς κι' ὅλη του ἡ οἰκογένεια στὴν ἀληθινὴ πίστη. Κι' ἀφοῦ τὸ πέτυχε κι' αὐτό, ξανάφυγε, κι' ἐγύριζε παντοῦ, κάνοντας, ὅπως κι' ὅπου μποροῦσε, τὸ καλὸ.

Στερνὲς ὑποθήκες τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου στοὺς μαθητὲς του.

Ὅταν ὁ ἅγιος Εὐθύμιος κατάλαβε, πὼς ἐπλησίαζεν ἡ ὥρα του γιὰ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸν κόσμον μας αὐτόν, ἐφώνησε κοντά του τοὺς μαθητὲς του καί τοὺς εἶπε.

Πατέρες μου, καί ἀδελφια μου ἐν Κυρίῳ πολυαγαπημένα, καί παιδιὰ μου — Μπῆκα κι' ἐγὼ πλέον στὴ στερνὴ τῆ σπράτα πού

ἀκολουθήσανε τὰ γονικά μας, καὶ πλησιάζει καὶ ἡ δική μου στερνὴ ὥρα. Θέλω λοιπὸν νὰ μοῦ φανερώσετε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀφοσίωσιν ποὺ ἔχετε πρὸς ἐμένα, μὲ τὴν ἀπόφασή σας νὰ φυλάτε τις ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ· καὶ κατὰ πρῶτα ἀπ' ὅλες τὴν ἀγάπην, ποὺ γίνεται ὁ σύνδεσμος γιὰ τὴν τελείωσιν κι' ὅλων τῶν ἄλλων ἀρετῶν. Γιατί, ὅτι εἶναι τὸ ἅλατι γιὰ τὸ ψωμί, εἶναι καὶ γιὰ τίς ἄλλες ἀρετὲς ἡ ἀγάπη· καὶ χωρὶς αὐτὴν εἶναι ἀδύνατο στὸν καθένα ν' ἀποκτήσῃ πραγματικὴν ἀρετὴν. Γιατί κάθε ἀρετὴ στηρίζεται καὶ θεμελιώνεται στὴν ἀγάπην καὶ στὴν ταπεινοφροσύνη. Καὶ ἡ μὲν ταπεινοφροσύνη ὀδηγᾷ αὐτὸν ποὺ τὴν ἀκολουθεῖ στὰ ὕψη μεγάλων κατορθωμάτων. Ἡ δὲ ἀγάπη τὸν κρατᾷ γερά καὶ μὲ ἀσφάλεια, νὰ μὴν πέσῃ ἀπὸ τὸ ὕψος ἐκεῖνο. Μεγαλύτερο δὲ ἀπὸ καθετὶ ἄλλο εἶναι ἡ ἀγάπη, ὅπως μᾶς τὸ φανέρωσε τὸ παράδειγμα τοῦ δεσπότη μας καὶ τοῦ δημιουργοῦ μας, τοῦ Χριστοῦ. Γιατί γιὰ τὴν ἀγάπην καὶ μόνον τὴ δική μας ἔταπεινώθηκε θεληματικὰ του κι' ἐντύθηκε τὴν ἀνθρώπινον σάρκα. Πρέπει λοιπὸν, νὰ τοῦ ἐξομολογήσθε διαρκῶς, καὶ νὰ τὸν ὕμνολογᾶτε, καὶ νὰ φροντίζετε, ὅσο τὸ μπορεῖτε νὰ βοηθᾶτε τοὺς πονεμένους καὶ τοὺς δυστυχισμένους.

Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ σφραγίδα ποὺ μπαίνει ἐπάνω στὴν ψυχὴ μας καὶ φανερώνει, ἂν εἴμαστε ἀληθινοὶ Χριστιανοί· γι' αὐτὸ κι' ὁ Κύριός μας παράγγειλε στοὺς μαθητάς του: «ἀπ' αὐτὸ θὰ καταλάβουν ὅλοι πὼς εἴστε μαθητὲς μου, ἂν ἀγαπιέσθε μεταξύ σας».

Ποῖους λοιπὸν ἐννοεῖ, ὅταν λέη «θὰ σᾶς καταλάβουν ὅλοι»; Εἶναι φανερὸ πὼς ἐννοεῖ τοὺς ἀνθρώπους, περισσότερον ὁμως μιλεῖ ἐδῶ θαρρῶ γιὰ τοὺς Ἄγγέλους καὶ γιὰ τοὺς Δαίμονας, ποὺ μᾶς περιτριγυρίζουν στὴν ὥρᾳ ποὺ βγαίνει ἡ ψυχὴ μας. Γιατί ἂν οἱ ἐχθροὶ μας ἴδουνη πὼς ἡ ψυχὴ μας εἶναι σημαδεμένη μὲ τὴ σφραγίδα τῆς ἀγάπης, φεύγουν καταφοβισμένοι μακρὰ, καὶ χαίρονται τότες ὅλες οἱ ἅγιες δυνάμεις. Ἄς ἀγωνιζώμαστε λοιπὸν, ἀδελφοί μου, νὰ τὴν ἀποκτήσωμε, γιὰτὶ ἀλλοιώτικα θὰ γίνωμε, ἀλλοίμονό μας, αἰχμάλωτοι τῶν ἐχθρῶν μας.

Ἄν λοιπὸν σᾶς προσκαλέσῃ κάποιος ἀδελφὸς τὴν ὥρᾳ ποὺ κάνετε τὸ ἐργόχειρό σας, νὰ τρέξῃ ὁ καθένας σας ἀμέσως καὶ νὰ

Ἐπιγραφή
τοῦ ἁγίου
Πατριάρχου
Ἰεροσολύμων
καὶ
Ἰερουσαλὴμ

Ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου ἐπιγραμμίου ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ ἁγίου Ἰεροσολύμων

Ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθοδοξία καὶ οἱ θησαυροὶ τῆς

Ἡ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΜΑΣ ΓΛΩΣΣΑ

Ἡ εὐχολογία κι' ἡ ὕμνωδία τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι τὸ μυρωμένο πεντάσταγμα τοῦ ὀρθόδοξου βιώματος, ἡ αἰθερία ἀποκορύφωσις τῶν θεολογικῶν νοημάτων καὶ τῶν κατασκευτικῶν συναισθημάτων, ποὺ ἀποτελοῦν ὅ,τι λέμε ὀρθόδοξο πνευματικότητα. Τὰ λόγια, μὲ τὰ ὁποῖα ἐκφράζεται στὸν λειτουργικὸ τομέα ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, εἶναι ὄχι ἀπλῶς ἱερά, ἀλλὰ μιὰ θέωσις τῆς ἀνθρώπινης γλώσσας, μιὰ πλήρωσις τοῦ γεγονότος τῆς θεανδρικής ἐνώσεως, ποὺ συντελέσθηκε στὸν ἐνανθρωπήσαντα Λόγο τοῦ Θεοῦ

πάη νὰ ἰδῆ τί θέλει, παρατώντας τὴ δική του δουλειά. Κι' ἂν εἶναι γιὰ κάποιον πρᾶγμα ποὺ πρόκειται νὰ φέρῃ κέρδος, νὰ τὸ μοιρασθῆ μὲ τὸν ἀδελφὸ του, χωρὶς νὰ τὸν ζηλοφθονᾷ. Ἄν πάλι εἶναι γιὰ τίποτε ἀσημάντο καὶ μηδαμινό, νὰ μὴν τὸ ξεσυνεριστῆ, καὶ νὰ μὴν εἰπῆ «μὰ γιὰ τέτοιο λοιπὸν πρᾶγμα μ' ἐφώνησες; κάε το, εὐλογημένη μου, μόνος σου», ἀλλὰ νὰ συμμορφωθῆ μὲ τὴν παράκλησή του καὶ νὰ τὸν ὑπακούη. Γιατὶ πραγματικὰ μεγάλος εἶναι αὐτὸς ποὺ ὑπακούει.

Ἄν πάλι ἀποτραβηχθῆ κανεὶς κάπου, γιὰ νὰ μείνῃ ἐκεῖ, καὶ κτίσῃ τυχὸν κανεὶα κελλί, κοπιᾶζοντας καὶ ξεδεύοντας ὅτι ἔχει καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ τοῦ λάχῃ νὰ τὸ παρατήσῃ καὶ μείνῃ σ' αὐτὸ κανέναν ἄλλον ἀδελφός, ποτέ, ἂν ἐν τῷ μεταξύ μετανοιώσῃ καὶ ξαναγυρίσῃ, νὰ μὴν τὸν ἀποδιώξῃ. Ἄλλὰ νὰ ζητήσῃ νὰ βρῆ γιὰ τὸν ἑαυτό του ἄλλο κελλί, γιατί ἀλλοιωτικά θ' ἀμαρτήσῃ ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ἄν πάλι θέλῃ ἐκεῖνος αὐτοπροαίρετα καὶ μονάχος του νὰ φύγῃ, αὐτὸς βέβαια τότε δὲν θὰ φταίῃ καθόλου καὶ θὰ εἶναι ἀθῶος.

Ἄν τυχὸν δὲ τοῦ παρατήσῃ, ὅταν ἔφευγε, τίποτε πράγματα καὶ σκεύη κι' αὐτὸς τὰ ξόδιασε καὶ τὰ χάλασε, ποτέ του νὰ μὴν τοῦ τ' ἀποζητᾷ. Κι' ὅταν φύγῃ ἀπὸ τὸ κελλί, νὰ μὴν πάρῃ τίποτα μαζί του, ἀλλὰ νὰ τ' ἀφήσῃ ὅλα στὸν ἀδελφό, κι' ὁ Θεός, ὅπου καὶ νὰ πάη, θὰ τοῦ οἰκονομήσῃ. Κι' ἂν πάλι συγκατοικήσῃτε μὲ κάποιον ἀδελφὸ καὶ θέλῃ κανέναν νὰ ἐγκρατεῦται στὸ φαγητό του, νὰ λήῃ μέσα του, ὁ ἀδελφός μου αὐτὸς εἶναι ἀνήμπορος κι' ἄρρωστος κι' αὐτὸς πρέπει νὰ ὀρίσῃ τί θὰ τρῶμε. Ἄν ὁμως, σώνει καὶ καλά, θέλῃ νὰ νηστεύσῃ περισσότερο, τότε νὰ πάη νὰ βρῆ κάποιον ἄλλο κελλί καὶ νὰ ζῆ μονάχος του, καὶ νὰ μὴ βάλῃ σὲ θλίψῃ καὶ σὲ στενοχώρια τὸν ἀνήμπορο ἀδελφὸ του.

Ἄπόδοσι ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

καὶ συντελεῖται στὴν Ἐκκλησία σὰν μουσικὴ ἔνωσις τῶν μελῶν τῆς μετὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Αὐτὰ τὰ λόγια, μέ κέντρο τῆς Θεῆς Λειτουργίας, εἶναι ἡ πλήρωσις, πρὸς τὴν ὁποία ἄγει τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, μιὰ πλήρωσις, ποὺ δὲν ὑπομιμνήσκει ἀπλῶς τὸν ἑαυτὸν τῆς, ἀλλὰ μᾶς περιβάλλει καὶ μᾶς διαποτίζει ἀπὸ παντοῦ, καθιστῶντας μας ἱκανοὺς νὰ τὴν πραγματώσουμε προορευτικὰ ὁ καθένας στὸν ἑαυτό του κι' ὅλοι μαζί σὰν σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ λειτουργικὴ γλῶσσα τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπως κι' ὅλες οἱ ἄλλες λειτουργικὲς ἐκφάνσεις τῆς ὀρθόδοξου ζωῆς (ἀρχιτεκτονικὴ, εἰκονογραφία, μουσικὴ κ.λ.π.), πηγάζει ἀπὸ τὴ Γραφή, εἶναι μιὰ καθαρὴ ἀναπαραγωγὴ αὐτοῦ, ποὺ βρίσκουμε μέσα στὴ Γραφή σὰν μορφή καὶ σὰν περιεχόμενο. Τὰ λόγια τῆς λατρείας μας εἶναι ζυμωμένα μετὸν πλοῦτο τῶν ἀληθειῶν καὶ τῶν αἰσθητικῶν ἀξιῶν τῆς Γραφῆς, ἀληθειῶν κι' ὁμορφιάς, ποὺ ἀνήκουν στὴν ἄνω ζωὴ ἀκόμα κι' ὅταν ἀφοροῦν σὲ πραγματικότητες αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ κόσμου, τῆς πεσιμένης μαζί μετὸν ἀνθρωπο κτίσεως. Ὅπως στὴ Γραφή, ἔτσι καὶ στὴ λειτουργικὴ γραμματεία τῆς Ἐκκλησίας μας, τὰ πάντα, ὄχι μόνο ἡ διδασκαλία, ἀλλὰ κι' οἱ ἐκφραστικοὶ τρόποι, ὄχι μόνο ἡ πνευματικὴ οὐσία, ἀλλὰ κι' οἱ τύποι, ποὺ τὴν ἀποδίδουν, ἔχουν ἀναγωγικὸ χαρακτήρα, οὐράνια φορά, ὑπερφυσικὴ ὑφή. Γι' αὐτὸ κι' ἡ αἰσθητικὴ τους ἀξιολόγησις δὲν μπορεῖ νὰ γίνη μετὰ τὰ φυσικὰ κριτήρια, ποὺ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὰ θύραθεν δημιουργήματα τοῦ λόγου καὶ τῆς τέχνης. Εἶναι μιὰ ἀξιολόγησις ἄλλης τάξεως, μεταφυσικῆς. Ὡστόσο, ἀκόμα καὶ σὲ ἀνθρώπους χωρὶς πίστι στὸν Χριστό, ἡ καλλονὴ αὐτῆς τῆς γλώσσας, ὅπως κι' ἡ καλλονὴ τῶν ἄλλων ἐκφάνσεων τῆς ὀρθόδοξου λειτουργικῆς ζωῆς, εἶναι ἀρκετὰ ἀντιληπτὴ, γιατί δὲν λείπουν πολλὰ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα συμμορφώσεως πρὸς τὶς γενικὲς ἀρχὲς τῆς αἰσθητικῆς ἀξιολογήσεως, πρὸς τοὺς κανόνες, ποὺ καθορίζουν τὴν κοινὴ αἰσθητικὴ ἀντίληψη. Ἐξ ἄλλου, δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ὅτι ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ, ὅπως ἔγραψε ὁ Τερτυλλιανός, εἶναι ἐκ φύσεως χριστιανή, δηλαδὴ ὅτι ὑπάρχουν καὶ στὸ μὴ ἀναγεννημένο ἐν Χριστῷ ἄνθρωπο οἱ ἐφέσεις καὶ τάσεις ἐκεῖνες, ποὺ ἀνταποκρίνονται στὴν κλῆσι τοῦ Χριστοῦ, στὴν πραγματικότητα τῆς θεώσεως.

Τίθεται ἐδῶ ἓνα ἐρώτημα. Αὐτὸ τὸ σύνολο αἰσθητικῶν ἀξιῶν, ποὺ ἀντιπροσωπεύουν κι' ἐπιβάλλουν ἡ Γραφή κι' οἱ παραπάνω ἐκφάνσεις τῆς Γραφῆς μέσα στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι πράγματι, ἡ ὠραιότης τῆς ἄνω ζωῆς; Ἡ ἀπάντησις σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα, γιὰ ἓνα ὀρθόδοξο, δὲν εἶναι δύσκολη. Εἶναι μέρος ἐκείνης τῆς ὠραιότητος καὶ μάλιστα ἔχι ἀπαλλαγμένο ἀπὸ τὴν προσηχατολογικὴ σχετικότητα, θὰ ἀπαντήσῃ ὁ ὀρθόδοξος. Ἡ πληρότης, ποὺ ὑπάρ-

χει στην ἀλήθεια και στις ὀψεις τῆς ἀλήθειας μέσα στη Γραφή και στη ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἔχει ἀναφορὰ στις μεταπτωτικές συνθήκες τοῦ κόσμου τούτου, ὅπου ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ φωτισμένος κι' ἐνισχυμένος, ἀγωνίζεται νὰ τὴς ξεπεράσῃ και νὰ ἀξιωθῇ ἔτσι τῇ θέωσι. Πρόκειται λοιπὸν ὄχι γιὰ τὸ ὄλο, ἀλλὰ γιὰ τὸ ὄλο, ποῦ εἶναι ἐδῶ κάτω ἐφικτό, ὄχι γιὰ τὴν οὐράνια πληρότητα, ἀλλὰ γιὰ τὴν πρόγευσί της. Κι' ἐπειδὴ ἐδῶ κάτω ὑπάρχει ἀκόμα ἡ ἀμαρτία κι' ὁ ἀγὼν κατὰ τῆς ἀμαρτίας και τῶν ὑλικῶν και πνευματικῶν συνεπειῶν της, ἡ ἄνω ἀπόλυτη και πλήρης ὠραιότης προβάλλεται σὰν μὲ κάποια διάθλασι, ποῦ ὀφείλεται στὴν παρουσία τοῦ κακοῦ μέσα στὸν κόσμον και στὸν ἄνθρωπο. Ἡ ὑπαρξις τῆς ἀμαρτίας κι' ὁ ἀγὼν ἐναντίον της διαμορφώνουν τὴν σχετικότητα ποῦ παίρνει ἡ αἴσθησις τῆς ἄνω ὠραιότητος ἐπὶ γῆς. Γι' αὐτό, τὸν κύριο τόνο στὴν αἰσθητικὴ ὄψι τῆς ἐν Χριστῷ ἀληθείας τὸν δίνει ἡ ἀσκητικότης, δηλαδὴ ἡ οὐσία τοῦ ἀγῶνος κατὰ τῆς ἀμαρτίας πρὸς ἀπόκτησι τῆς θείας μακαριότητος.

Ἄλλὰ ἡ πληρότης τῆς λειτουργικῆς γλώσσας, ὅπως και τῶν ἄλλων λειτουργικῶν φανερωμάτων τῆς Ἐκκλησίας μας, δὲν ἔχει σχετικότητα παρὰ σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἀνθρώπινη ἀμαρτωλότητα κι' ἀδυναμία. Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν Θεὸ και τὰ τέλη τοῦ ἀνθρώπινου γένους σὰν Ἐκκλησίας, εἶναι μιὰ πληρότης ἐσωτερικὰ ἀδιατάρακτη κι' ἐξωτερικὰ παρουσιασμένη ἀρκετὰ σαφῶς. Ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶναι ἀναγωγικὴ ἡ λατρεία, ἡ γλώσσα της σὲ κάθε ἱκμάδα ἔχει τὴ μακαριότητα τῆς ἄνω ζωῆς, τὸ ἄκτιστο φῶς τῆς θείας ἐνέργειας. Καὶ σὰν τέτοια πληρότης, μᾶς περιβάλλει και μᾶς διαποτίζει ἀπὸ παντοῦ, καθιστώντας μας ἱκανοὺς νὰ ἀνταποκριθοῦμε σ' αὐτὴ και νὰ θεωθοῦμε σὰν μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἐτσι, κάθε ὀρθόδοξος νοιώθει, ὅτι, ἂν αὐτὸ ποῦ τοῦ δίνει ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι ὅλη ἡ μακαριότης ποῦ τὸν περιμένει, εἶναι ὅμως αὐτὴ ἡ μακαριότης. Κι' ἡ ζωὴ του δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ μιὰ προσπάθεια νὰ εἰσέρχεται, μὲ τὴν ἐνεργότερη και καθαρώτερη λειτουργικὴ συμμετοχὴ, ὀλοένα πὺς πολὺ σ' αὐτὴ τὴ μακαριότητα, ποῦ ὀλόκληρη τὸν περιμένει στὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ.

Ἡ λειτουργικὴ, λοιπὸν, γλώσσα εἶναι ἓνα πανάχραντο σύνολο νοημάτων κι' ἠχημάτων, ποῦ περιέχει κι' ἀκτινοβολεῖ τὴν ἀλήθεια και τὴν ὁμορφιά τῆς αἰώνιας ζωῆς μὲς ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀνταποκριθῇ στὴν κλῆσι τῆς θείας ἀγάπης. Οἱ λέξεις αὐτῆς τῆς γλώσσας ἔχουν πάνω τους ἄλλες τὸ φῶς ἐκείνης τῆς ζωῆς κι' ἄλλες τὸν φωτεινὸ παλμὸ τῆς ἀνταποκρίσεώς μας πρὸς ἐκείνη τὴ ζωὴ, ποῦ ἤδη ἀπὸ ἐδῶ κάτω τὴ ζοῦμε μὲς ἀπὸ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἄλλες ἀπὸ τὴς λέξεις αὐτὲς εἶναι ἀντικειμενικὰ

ΕΙΛΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Από τῆς 11-10-1962 μέχρι τῆς 29-10-1962 ἐχορηγήθησαν παρά τοῦ ΤΑΚΕ αἱ κάτωθι συντάξεις καὶ ἐφ' ἅπαξ βοηθήματα:

Αἰδεσ. Οἰκονόμου Ἀθανάσιου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καλαβρυτίων. Γ' Μισθολ. κατηγορίας. Σύνταξις 995 δρχ. Ἐφ' ἅπαξ 20.574. Πρεσβυτέρα Αἰκατερίνην Α. Σιδέρη. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆ Ἀθηνῶν, Β' Μισθολ. κατηγ. Σύνταξις 617. Ἐφ' ἅπαξ 23.352. Πρεσβυτέρα Ἀντιγόνην Δ. Παπαδάτου. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ζακύνθου, Δ' Μισθολ. κατηγ. Σύνταξις 658. Ἐφ' ἅπαξ 15941. Πρεσβυτέρα Ἀγγελικὴν Δημ. Ἀγγελοπούλου, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Γ' Μισθολ. κατηγ. Σύνταξις 700. Ἐφ' ἅπαξ 20.702. Ἱεροψάλτην Ἀθανάσιον Π. Μπικιάρην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀργολίδος. Σύνταξις 969. Ἐφ' ἅπαξ 12917. Πρεσβυτέρα Παρασκευὴν Ἐλευθ. Καμενίδου. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερρών, Δ' Μισθολ. κατηγορίας. Σύνταξις 551. Ἐφ' ἅπαξ. 15879. Αἰδεσ. Μυκωνιάτην Διονύσιον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Δ' Μισθολ.

θεοφόρες κι' ἄλλες ὑποκειμενικά. Οἱ πρῶτες μᾶς ἀντανακλοῦν τὸ ἀνέσπερο καὶ μακάριο φῶς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Οἱ δευτέρες σημαίνουν τὸ τί κάνουμε ἑμεῖς, ἔχοντας μέσα μας τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ εἰσέλθουμε καὶ νὰ μείνουμε σ' αὐτὸ τὸ φῶς. Κι' οἱ μὲν κι' οἱ δὲ δὲν εἶναι παρά μιά ἀπόρροια τῆς Γραφῆς, ὅπου οἱ δυὸ αὐτὲς κατηγορίαι λέξεων ὑπάρχουν ἐπίσης (Μάλιστα οἱ ἴδιαι λέξεις, κατὰ ἓνα σεβαστὸ μέρος, ἀπαντῶνται καὶ στὴ Γραφή καὶ στὴ λειτουργικὴ γλῶσσα).

Ἡ Γραφή, στὰ χριστιανικὰ πρότυπά της (ἢ μετάφρασις τῶν Ο' κι' ἡ Καινὴ Διαθήκη, κατὰ ἓνα μέρος ὅπως πρωτογράφηκε καὶ κατὰ τὸ ὑπόλοιπο ὅπως διασώθηκε στὴν Ἐκκλησίαι ἀρχικά), εἶναι ἑλληνική. Αὐτὸ τὸ προνόμιο, χάρις στὸ γεγονός ὅτι βαθύτερα καὶ πλατύτερα ὁ χριστιανισμὸς διαμορφώθηκε στὸ χῶρο τῆς ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς, συνοδεύθηκε κι' ἀπὸ ἓνα ἄλλο. Τὸ ὅτι καμμιᾶς ἄλλης γλώσσας ὁ ἐξαγιασμὸς δὲν ὑπῆρξε τόσο βαθὺς καὶ τόσο πλατὺς ὅσο τῆς ἑλληνικῆς. Ἀπ' ὅλες τίς γλώσσες τῆς χριστιανικῆς οἰκουμένης, ποὺ δοκιμάσθηκαν ὡς τώρα στὴν ἀπόδοσι τοῦ χριστιανικοῦ βιώματος στὸν λειτουργικὸ χῶρο, ἡ ἑλληνικὴ εἶναι ἡ πιὸ ἐκθαμβωτικὰ μεταμορφωμένη μέσα στὸ ἄκτιστο φῶς, ἡ πιὸ ἐξαγιασμένη, ἡ πιὸ ἀποδοτικὴ σὲ κατασκευαστικὴ, ἡ πιὸ μυσταγωγικὴ, ἡ πιὸ χαρισματοῦχος. Μὲ ὅποια φωνὴ καὶ διάλεκτο κι' ἂν ἐκφράζεται ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ κοινωνία τῆς ἄνω μὲ τὴν κάτω Ἐκκλησίαι εἶναι τελεία. Ἀλλὰ ὅπου ἡ ζωὴ αὐτὴ ἔχει σὰν ὄργανό της τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, τὰ φθαρτὰ στοιχεῖα τοῦ ἀνθρώπινου λόγου εἶναι λιγώτερα.

B. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

κατηγ. Σύνταξις 548. 'Εφ' άπαξ 9990. Μοναχὴν Εὐθυμίαν 'Εμμ. Βουμβουλάκη, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Κρήτης. Δ' Μισθολ. Κατηγ.. Σύνταξις 639. 'Εφ' άπαξ. 14.739. Αἰδεσ. Κοντογιάννην Εὐάγγελον. 'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν, Δ' Μισθολ. Κατηγ. Σύνταξις 889. 'Εφ' άπαξ. 16061. Πρεσβυτέραν Ασπασίαν Γ. Σκεύη, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Μαντινείας. Δ' Μισθολ. κατηγ. Σύνταξις 608. 'Εφ' άπαξ. 15.627. Αἰδεσ. Παπαδημητρίου 'Εμμ., 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου, Δ' Μισθολ. κατηγ. Σύνταξις 599. 'Εφ' άπαξ 13.421. Αἰδεσ. Μπαζιόπουλον Γεώργιον, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφανασάλων. Δ' Μισθολ. κατηγ. Σύνταξις 712. 'Εφ' άπαξ. 14.970. Αἰδεσ. Γιωτάκην Θωμᾶν, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως 'Ιωαννίνων. Γ' Μισθολ. κατηγ. Σύνταξις 816. 'Εφ' άπαξ 20.612. Αἰδεσ. Μακράκην Παρθ., 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Κρήτης, Δ' Μισθολ. κατηγ. Σύνταξις 700. 'Εφ' άπαξ. 11.100.

ΑΔΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσ. 'Ιωάννην Μαρκάκην, 'Απήδεια Σητείας Κρήτης. Δύνασθε νὰ ἐξέλθετε τῆς ὑπηρεσίας καὶ νὰ λάβετε σύνταξιν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν 35 ἐτῶν ἐφημεριακῆς ὑπηρεσίας, ἥτοι τὴν 31 Δεκεμβρίου 1964. Πρὸ τοῦ χρόνου τούτου εἶναι ἀδύνατος ἡ συνταξιοδότησις σας, ἐκτός ἐὰν ὑφίστανται λόγοι ὑγείας, ἔνεκα τῶν ὁποίων καθίσταται ἀδύνατος ἡ συνέχισις τῶν ἐφημεριακῶν σας καθηκόντων, ἥτις ἀδυναμία πρέπει νὰ διαπιστωθῇ ἰατρικῶς, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένη διαδικασίαν. Ποῖον θὰ εἶναι τὸ ὕψος τῆς συντάξεώς σας κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐξόδου σας θὰ καθορισθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κρατουσῶν τότε συνταξιοδοτικῶν δεδομένων.— Αἰδεσ. Τριαντάφυλλον 'Ιωάννου, Πέρδικα Πτολεμαίδος. Δύνασθε νὰ ἐξέλθετε τῆς ὑπηρεσίας καὶ νὰ λάβετε σύνταξιν τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1963, ὅτε συμπληροῦται τὸ 75ον ἔτος τῆς ἡλικίας σας. Ὡς ἀντιλαμβάνεσθε, ὁ καθορισμὸς ἀπὸ τοῦδε τοῦ ποσοῦ τῆς συντάξεώς σας εἶναι ἐπισηφαλῆς, διότι εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ μεταβληθοῦν τὰ συνταξιοδοτικὰ δεδομένα κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἐπομένου ἔτους. Πάντως, μετὰ τὴν σήμερον ἰσχύοντα, ὅταν ἐξέλθετε θὰ λάβετε σύνταξιν δρχ. 776 μηνιαίως, ἐφ' άπαξ δὲ περὶ τὰς 17.000 δραχμάς.— Αἰδεσ. Ι. Π. 'Εφ' ὅσον συμπληροῦται τὴν 31/12/1962 τὸ 35ον ἡς ἐφημεριακῆς σας ὑπηρεσίας θὰ συνταξιοδητηθῆτε ἀνεξαρτήτως τῆς ἡλικίας σας. Οὔτε μειοῦται ἡ σύνταξις σας ἐκ τοῦ λόγου τούτου, ἀφορῶν εἰς τὸ πρόσωπόν σας συντρέχουν αἱ προϋποθέσεις συνταξιοδοτήσεως. 'Η σύνταξις σας εἶναι δυνατὸν νὰ αὐξηθῇ ἐὰν ἐξαγοράσετε τὸν πρὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. χρόνον τῆς ἐφημεριακῆς σας ὑπηρεσίας. 'Η εἰς τὸ στράτευμα θητεία δὲν ἀποτελεῖ συντάξιμον χρόνον οὔτε προὔπηρεσιαν δυναμένην νὰ ἐξαγορασθῇ.— 'Εφημέριον Τ., Μακεδονίαν. Ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ἡ 35ετής ἐφημεριακὴ ὑπηρεσία, ἡ παρέχουσα δικαίωμα συντάξεως καὶ ἄλλο ἡ 35ετής συμμετοχὴ εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., ἡ ὁποία ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν λήψεως «πλήρους» συντάξεως. 'Η τελευταία περίπτωσις εἶναι ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἡσφαλισμένος ἔχει καταβολὰς 35 ἐτῶν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. Δεδομένου ὅμως ὅτι τὸ TAKE ἰδρύθη τὸ 1930, τριάκοντα πέντε ἐτῶν συμμετοχὴν θὰ ἔχουν εἰς αὐτὸ ὅσοι ἦσαν ἐφημέριοι κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἰδρύσεώς του καὶ θὰ ἐξακολουθήσουν τὴν ἀσφάλισίν των μέχρι τοῦ 1965. Δυνατότητα νὰ λάβουν πλήρη σύνταξιν ἔχουν σήμερον μόνον ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐφημεριακὴν προὔπηρεσιαν πρὸ τοῦ 1930 ἢ τοιαύτην εἰς τὸ δημόσιον ἢ νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου καὶ προβοῦν εἰς τὴν ἐξαγοράν τῆς.— Αἰδεσ.

Δημήτριον Μαραγκόν, *Ασπρον Πολυκάστρου. Ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. — Αἶδεσ. Κων/νον Καπουκραινίδην, Χρυσοχώραφα Σερρών. Ἐνεγράφητε εἰς ἀμφοτέρα τὰ περιοδικά. — Αἶδεσ. Δημήτριον Ἀγγελάκην, Διάσελλον Τρικάλων. Ἐνεγράφητε σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — Αἶδεσ. Γεώργιον Παπαγεωργίου, Μεταλλεῖα Δομοκοῦ. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο εἰς ἀμφοτέρα τὰ περιοδικά. — Αἶδεσ. Χρῆστον Φίτσιον, Σισάνιον Κοζάνης. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο εἰς ἀμφοτέρα τὰ περιοδικά. — Πρωτοπρεσβύτερον. Τὸ ζήτημα ἐπαφίεται εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου. Γραμματικά προσόντα δὲν ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν λήψιν ὀφφικίου. Ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν. — Αἶδεσ. Ἀνδρέαν Ἀλίρην, Γουμένινα Θεσσαλονίκης. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Μοναχόν Νεῖλον, Ἱερ. Μονὴν Μεγίστης Λαύρας. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἶδεσ. Ἀριστείδην Μπάκαν, Λιβανάτες Λοκρίδος καὶ Κων/νον Ἀρkitσαῖον ἐγένοντο ἀλλαγαὶ τῶν διευθύνσεών σας· σᾶς εὐχαριστοῦμεν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Βασ. Ἡλιάδη, Ἐνα εὐλαβικὸν μνημόσυνο. Ὁ μεγάλος Οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ'. Συμπληροῦνται 50 χρόνια ἀπὸ τοῦ θανάτου του. Ἡ φωτεινὴ σταδιοδρομία του ὡς Ἱεράρχου καὶ ἐθνάρχου. — **Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Αἱ παράλογοι ἀξιώσεις καὶ αἱ πλάναι τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. — **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου**, Περί τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν (Ἀπόδοσις τοῦ Ἀμμωνᾶ). — **Γζ. Παπῖνι**, Οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ (μετάφρ. **Β. Μ.**) — **Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Ἀθ. Καλύβα**, ἱεροκέρκυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Στάχνα ἅπ' τὸν ἀγρό Του. Πτώσις καὶ πόθος. — **Πρεσβ. Πλάτωνος Μεϊμαράκη**, Ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Ἱερέως εἰς τὴν κοινωνίαν. — «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας», Μέρος δεύτερον. Ἐπιστάσις καὶ διδάγματα ψυχοφελῆ καὶ σωτηριώδη ἀπὸ τὴν Ἐξοδο, ὑπὸ **Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρως** (Μετάφρ. **Θεοδόση Σπεράντσα**). — **Ἀρχιμ. Προκ. Παπαθεοδώρου**, Πλειότερον καὶ καθαρότερον φῶς στὴ νεολαίαν μας. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Ἐυεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν» (Ἀπόδοσις **Ἀνθίμου Θεολογίτη**). — **Βασ. Μουστάκη**, Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθοδοξία καὶ οἱ θησαυροὶ τῆς. Ἡ λειτουργικὴ μας γλῶσσα. — Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. — Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ **ΕΚΚΛΗΣΙΑ**
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι. - Τηλ. 227.689.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῶ 1. Ἀθῆναι.